

KINNITATUD

19.01.2016 käskkirjaga nr 12-1/16/86-1 „Piirkondade konkurentsivõime tugevdamise

tegevuskava“

LISA 1

Piirkonna konkurentsivõime tugevdamise
tegevuskava vorm**JÄRVAMAA TEGEVUSKAVA**

/maakonna nimi/

TEGEVUSTE¹**PRIORITEETSUS****TULENEVALT MAAKONNA****ARENGUKAVAST****(põhjendada, miks on maakonna
jaoks üks tegevus prioriteetsem
kui teine)**

Piirkonna konkurentsivõime tugevdamise Järvamaa tegevuskava koostamisel on lähtutud maakonna vajadustest, mis on kirjeldatud Järvamaa arengustrateegias aastani 2020. Maakonna ruumilised arenguvajadused on analüüsitud ja kirjeldatud ka uue maakonnaplaneeringu koostamise käigus. Tegevuskavas on lisaks arengustrateegiale aluseks võetud maakonna sotsiaalmajandusliku ja ruumilise arengu analüüsi aruanne ning Järva maakonnaplaneeringu eskiislahendus (<http://jarva.maavalitsus.ee/et/koostatav-maakonnaplaneering>).

Tegevuskava on arutatud ja analüüsitud erinevates organisatsioonides. Sellele on oma hinnangu andnud ning tegevuskava prioriteetsuse järjestanud ja kooskõlastanud muuhulgas Järvamaa Omavalitsuste Liidu juhatuse ning maavanema juures regulaarselt kogunev maakonna arendusorganisatsioonide juhtide nõukoda.

Pingerea koostamisel on arvestatud ka erinevate statistikast tulenevate vajadustega.

Tegevuskavas ei ole üks tegevusvaldkond seatud prioriteetsemaks kui teine – projektid on omavahel tegevuskavas põimitud, seda põhjusel, et maakonnas on oluline kõigi valdkondade edasiarendamine. Siiski on rahaliselt suurem rõhk pandud uute tööstus- ja ettevõtlusalade arendamisse ning inkubatsiooniteenuse pakkumisse maakonnas. Eelkõige on lähtutud otseste kasusaajate arvust ning ettevõtete suurenevast käibemahust.

Uute ja olemasolevate tööstus- ja ettevõtlusalade arendamiseks mõeldud projektidest on seatud esikohale

¹ Toetust taotletakse järgmistele tegevustele:

- 1) sihtkoha eripära rõhutavate terviklike turismitoodete ja -atraksioonide arendamine ning sihtkoha kui võrgustiku arendamine;
- 2) ettevõtluse seisukohast olulise avaliku tugitaristu kaasajastamine ja selle loomine olemasolevate või uute tööstus- ja ettevõtlusalade juurde;
- 3) inkubatsiooni- ja tootearendusvõimaluste väljaarendamine;
- 4) linnakeskuse avaliku ruumi, sealhulgas linnasüdamed ja väljakud, kaasajastamine ettevõtlusele atraktiivsemaks muutmiseks;
- 5) keskuste ja tagamaa vaheliste ühenduste, sealhulgas ühistransport ning jalg- ja jalgrattatee, arendamine.

ühistulise piimatööstuse rajamine maakonda, selle projekti elluviimisel on otseste loodavate töökohtade arv suurim (vajalik oskustööjõud maakonna traditsioone arvestades olemas, samuti kaasneb projektiga palju kaudseid töökohti), samuti on ettevõtmine käibemahukas ning lahendab väga suure üle-eestilise probleemi (väheneb toorpiima väljavedu Eestist). Paide ja Türi linna ettevõtlusalade avaliku tugitaristu (tänavate) ümberehitamine lahendab ettevõtluse arendamise logistilisi murekohti kõige suurema töötajate hulga ja ettevõtete arvuga paikkondades. Mäo tööstusala laiendamisel saavad lisatõuke eelkõige juba praegu alal tegutsevad ettevõtted. Ainus inkubatsiooniteenuse pakkumise projekt - Paide Masinatehase inkubaatori arendamine - annab võimaluse selleks, et kõrgharidusega elanike arv Järvamaal kasvaks, kuna inkubatsiooniteenuse arendamisel tekib lisandväärtusega töökohti.

Järvamaa tugevuseks on paiknemine Eesti südames ehk keskel, kust enamuse Eesti maakondadesse jõuab umbes tunniga. Logistiliselt hea asukoht, mida soodustab oluliste riigimaanteed läbimine ja raudtee olemasolu, annavad tugeva eelise tootmise, veonduse ja laonduse arendamiseks.

Üleriigilise planeeringu „Eesti 2030+“ kohaselt on väga oluline kohalikul oskusteabel põhineva spetsialiseerumise väljaarendamine ja ära kasutamine. Selleks tuleb mitmepoolsetes partnerlussuhetes (riik, omavalitsus, teadus- ja arendusasutused, eraettevõtjad jt) luua muu hulgas ka linnade ruumilise planeerimise kaudu sobivad tingimused.

Järvamaa arengustrateegia aastani 2020 kohaselt on Järvamaa tänasteks võtmevaldkondadeks uuenduslik põllumajandus ja põllumajandussaaduste töötlemine, metsamajandus ja lõpptoodangut andev puidu- ja ehitusmaterjalitööstus, uued keskkonna- ja kõrgtehnoloogilised majandusharud ning kvaliteetsed teenused maakonna elanikele. Ettevõtluse kasvu aluseks peetakse eksporditellimuste kasvu, sisenõudluse suurenemist puidu- ja metallitööstuse toodangule ning taasarenevat toiduainetööstust. Järvamaa plussiks on Tallinna kui suurima siseturu ja väljaveosadama lähedus.

Järva maakonda iseloomustab ettevõtete tugev kontsentreerumine maakonna tõmbekeskustesse Paide linna ja Türi valda. Tõmbekeskused ja neid ümbritsevad vallad on peamised majandussektoreid vedavad piirkonnad.

Üle poole Järvamaa hõivatutest töötab teenindavas sektoris. Teine suur osa hõivatutest töötab sekundaarsektoris. Kuigi primaarsektoris hõivatute osakaal on olnud pidevalt langustrendis, on selles sektoris hõivatute osakaal Eesti keskmisega võrreldes märgatavalt suurem. Tööjõu haridustasemes on kõrghariduse osakaal olnud pidevalt, küll mõningate mõõnadega, mõdukas tõusutrendis. Võrreldes Eesti keskmisega, on Järvamaal märkimisväärselt vähem kõrgharidusega inimesi ning pisut enam keskerihariduse ja esimese taseme haridusega inimesi.

Töötuse tase maakonnas on viimasel 10 aasta jooksul järginud Eesti keskmist töötuse trendi ning kahel viimasel aastal olnud Eesti keskmisest madalam.

Uue maakonnaplaneeringu koostamise käigus on maakondliku tähtsusega ettevõtlus- ja tööstusalad

kavandatud Paide ja Türi linna ning nende lähialasse, maakondliku tähtsusega maanteed ja raudtee lähedusse. Taristu olemasolu ja lähedus tagab ettevõtlus- ja tööstusalade elujõulisuse. Järva maakonnas asuvad maakondliku tähtsusega ettevõtlus- ja tööstusalad Mäo-Reopalu koridoris (sh Paide linnas) ning Türi vallasiseses linnas.

Kavas on üks linnaruumi arendamise projekt – maakonnakeskuse Paide keskväljaku arendamine. Paide keskväljakult saavad alguse linna kaks peatänavat (Pärnu ja Tallinna tänav) ning siin ääres on mitmed kauplused ning söögikohad. Keskväljaku tähtsus on viimasel ajal siiski langenud, kuna linnaruum on hakanud laienema kesklinnast välja. Keskväljaku avalikku ruumi on vaja kaasajastada, et see oleks ettevõtlusele atraktiivsem.

Turismi puhul on projektid pingeritta jagatud eelkõige seniseid külastajate arve silmas pidades. Valgehobusemägi on olnud aastaid külastatuim turismiobjekt maakonnas. Statistikaameti andmetel on Järva maakonnas majutatud turistide arv viimasel kümnendil olnud üsna hüppeline. Majutatud välituristide osakaal on viimasel kümnel aastal jäänud 20% ja 35% vahele. Enim külastavad Järvamaad Soome turistid, teistest Euroopa riikidest pärit külastajate osatähtsus jääb suhteliselt madalaks. Väljaspool Euroopat saabunud külastajate osatähtsus on vaid 2%. Siiski on majutujate arv maakonnas üks väiksemaid Eestis (Järvamaale jääb alla vaid Raplamaa).

Järva Turismiinfokeskuselt on saadud andmed turismiobjektide (muuseumid, mõisad, teemapargid ja puhkekeskused) külastajate arvu kohta aastatel 2000-2014. Kõige enam külastatakse Valgehobusemäe suusa- ja puhkekeskust (2014.a. külastajate arv 25 000 tuhat) ja Ajakeskus Wittenstein'i (12 363 in). Ülejäänud objektide külastajate keskmine arv jääb alla 10 000 külastaja.

Järvamaa arengustrateegia aastani 2020 kohaselt on Järvamaa turismi kitsaskohad põhiliselt tootearenduses sh. tegevused erinevate programmidega. Enam tuleb panustada turismiedendajate võrgustiku töö arendamisse. Turismi ja puhkemajanduse võimalused Järvamaal on seotud peamiselt looduses puhkamise või matkamisega ning mitmete muuseumide ja vaatamisväärsustega.

Uue maakonnaplaneeringu koostamise käigus on kaardistatud Järvamaa puhkealad. Maakondliku tähtsusega puhkealad Järvamaal on 20, sh Valgehobusemäe piirkond (puhkuse liik: tervisesport, loodusturism, üritused, aktiivne puhkus, veekogupuhkus), Koigi mõisakompleks (puhkuse liik: kultuuriturism, üritused) ja Türi-Tamsalu matkatee (loodusturism).

Ühenduvuse projektide puhul on asetatud Paide linna kõnni- ja kergliiklustee projekt (Paide linna Pärnu tänava kõnni- ja kergliiklustee rajamine Reopalu kalmistust kuni riigimaanteeeni T5ni) ettepoole Türi valla Kahala-Võhma kergliiklustee rajamisest kasusaajate arvust lähtuvalt.

Järva maakonnas on 2005. aastal kehtestatud maakonnaplaneeringut täpsustav teemaplaneering „Järvamaa jalgrattateede võrgustik“. Teemaplaneeringuga (TP) kavandati maakonnas perspektiivsed jalg- ja jalgrattateed ning määrati vastavalt olulisusele väljaehitamise järk - esimene või teine. Seoses uue maakonnaplaneeringu koostamisega vaadati teemaplaneering 2014.a. üle. Teemaplaneeringu ülevaatamisel selgus, et ligi 56% TP-ga kavandatud I järgu jalg- ja jalgrattateedest on välja ehitatud. Lisaks on rajatud TP väliseid jalg- ja jalgrattateid. Väljaehitatud jalg- ja jalgrattateed ühendavad inimeste peamised elu-, töökoha ja teenuste tarbimise sihtpunkte. Märkimisväärselt on jalg- ja jalgrattateede võrgustikku arendatud Paide ja Türi ümbruses. Veel on olulises mahus jalg- ja jalgrattateid ehitatud Koeru lähiumbruses.

Jalg- ja jalgrattateed on peamised linnade sisestruktuuri ja linna lähialade sidustajad, mis tagavad liikumisvõimalused elamualade ja töökohtade, matkaradade, spordirajatiste, haridusasutuse ja muude teenuste osutamise ja vaba aja veetmise kohtadega (kaubanduskeskused, linnasüda jm) ning tähtsamate transpordisõlmedega.

Uues maakonnaplaneeringus on jalg- ja jalgrattateede määramisel lähtutud olemasolevatest jalg- ja jalgrattateedest ning omavalitsuste ettepanekutest, arvestades inimeste rändemustreid ning teenuste kättesaadavuse tagamist. Jalg- ja jalgrattateed on kavandatud ohutumate ja mugavamate ühenduste tagamiseks: toime- ja tugi-toimepiirkonna keskuste ning nende ümber asuvate paikkondade vahele; teeninduskeskuste ja nende läheduses paiknevate elamualade vahele. Kavandatud jalg- ja jalgrattateed on lähtuvalt selle olulisusest maakonna arengu tagamisel jagatud kolme järku, kusjuures PKT-ga planeeritud Paide linna Reopalu ja Kahala-Võhma jalg- ja jalgrattatee on määratud esimesse ehk kõige kõrgemasse klassi (nende rajamisel on otsene mõju töökohtade ja teenuste kättesaadavusele (sh ohutuse seisukohalt), arvestab inimeste liikumissuundi ning ühendab tagamaid teeninduskeskustega ning toime- ja tugi-toimepiirkonnakeskusega).

/suurendada lahter vastavalt vajadusele/

ARENDAV OBJEKT / TEGEVUSTE KOMPLEKS (edaspidi arendatav objekt)	TOETATAVAD TEGEVUSED (tabelisse märkida ainult number: 1 – turism, 2 – tööstusalad, 3 – inkubaatorid ja tootearendused; 4 – linnakeskuse avalik ruum; 5 – ühendused)	ORIENTEERUV MAKSUMUS (kogumaksumus ning toetuse vajaduse maht)	TEGEVUSTE VÄLJUNDINDIKAATORID		
			Turismi, ettevõtluskeskkonna (tööstusalad, inkubaatorid ja tootearendused) ja linnaruumi projektide puhul		Ühendusvõimaluste arenduste puhul
			Arenduse tulemusel loodud töökohtade arv (sh lisandväärtusega töökohtade arv)	Mitterahalist abi saavate ettevõtete arv ²	Lahendatud toimepiirkonda de ühendusvõimal uste kitsaskohtade arv
1. Ühistulise piimatööstuse rajamine Järvamaale	2	ca 45 000 000 sh toetus 1 500 000	150	25	
2. Põhja-Järvamaa turismiklastri Valgehobusemäe suusa- ja puhkekeskuse II etapi tööd	1	1 129 340 sh toetus 959 939	3	6	
3. Põhja-Järvamaa turismiklastri Järva-Jaani vanatehnika muuseumi loomine ja välja arendamine	1	992 447 sh toetus 843 580	6	25	
4. Paide linna tööstus- ja tootmisaladele ligipääsuvõimaluste	2	995 875 sh toetus 846 494	20	55	

² Mitterahalist abi (otsetõlge inglise keelest: *non-financial aid*) saavate ettevõtete all on mõeldud toetusest nii otseseid kui ka kaudseid kasusaajaid. Tegemist on indikaatoriga, mille väärtus esitatakse Euroopa Komisjonile rakenduskava mitme meetme pealt ühiselt ja seetõttu on oluline ühine Euroopa Komisjoni poolt aktsepteeritud nimetus.

Indikaatori „mitterahalist abi saavad ettevõtted“ andmeid kogutakse kahesuguste ettevõtete kohta:

1) mitterahalist abi saavateks ettevõteteks loetakse need ettevõtted, kes juba tegutsevad ettevõtlus- ja tööstusalal, turismipiirkonnas või linnakeskuse avalikus ruumis ning saavad kasu toetusega paranenud tingimustest (kasu saavad ettevõtted);

2) mitterahalist abi saavateks ettevõteteks loetakse ka need ettevõtted, kel on potentsiaalne huvi pärast toetuse abil tingimuste paranemist asuda ettevõtlus- ja tööstusalale, turismipiirkonda või linnakeskuse avalikku ruumi (potentsiaalselt kasu saavad ettevõtted).

parandamine (Tööstuse ja Pärnuvälja tänavate terviklik rekonstrueerimine nii sõidu-, kergliiklus- kui ka kõnniteede näol koos vajaliku infrastruktuuriga)					
5. Türi valla Türi linna Kaare ja Kreutzwaldi tänavate rekonstrueerimine ning Edelaraudtee sissesõidud	2	422 080 sh toetus 358 768	30	12	
6. Ajakeskus Wittenstein edasiarendamine	1	1 487 377 sh toetus 1 264 271	26	174	
7. Mäo tööstusala	2	722 800 sh toetus 614 380	100	10	
8. Paide linna Pärnu tn kõnni- ja kergliiklustee rajamine Reopalu kalmistust kuni riigimaantee T5-ni	5	211 106 sh toetus 179 440			1
9. Väätša Taastuenergia õppekeskus	1	157 300 sh toetus 133 705	15 sh lisandväärtusega 3	4	
10. Paide keskväljaku rekonstrueerimine ja aktiveerimine	4	510 278 sh toetus 433 736	15	32	
11. Koigi mõisa peahoonele täiendava teenuse avamine mõisa aia külustuskeskuse (aednikumaja) näol	1	150 000 sh toetus 127 500	1	2	
12. Türi valla Kahala – Võhma kergliiklustee rajamine	5	59 436 sh toetus 50 521			1
13. Paide Masinatehase inkubaator	3	2 352 941	100	10	

		sh toetus 2 000 000			
--	--	---------------------	--	--	--

INFORMATSIOON ARENDATAVA OBJEKTI KOHTA

ARENDATAV OBJEKT³

Ühistulise piimatööstuse rajamine Järvamaale

Tegevus: ettevõtluse seisukohast olulise avaliku tugitaristu kaasajastamine ja selle loomine olemasolevate või uute tööstus- ja ettevõtlusalade juurde

Järvamaa arengu eesmärk: Mitmekesise majandusstruktuuriga, ettevõtjasõbralik ja tasuvaid töökohti pakkuv Kesk-Eesti maakond

Strateegiline eesmärk Järvamaa arengustrateegiast: (ühistulise) piimatööstuse arendamine; põllumajandussaaduste ümbertöötlemise võimaluste laiendamine

<http://jarva.maavalitsus.ee/documents/119569/0/Jarvamaaarengustrateegia16032015.pdf/9344e931-dc56-4944-a137-e7b9d409e4a9>

Eesti Maaelu Arengukavas (MAK) on märgitud, et kogu maapiirkonna jätkusuutlikkuse tagamisel on oluline koht ühistegevusel. Põllumajandustootjad üksikuna ei ole võrdsed partnerid kontsentreerunud töötleva tööstuse ja ketistunud kaubandussektoriga hinnaläbirääkimiste pidamisel. Lõpptarbija poolt makstav hind ei jaotu tarneahelas tootjate, töötlejate ja kaubanduse vahel mitte vastavalt tehtud kulutustele, vaid seda dikteerivad ahela tugevamad lülid. Oma positsiooni tarneahelas suudavad põllumajandustootjad tugevdada ühiselt tegutsedes. Omatoodetud põllumajandustoodete ühisturustamisega on võimalik saavutada kasumi teenimiseks vajalik mastaabiefekt, tagada pidev kaubapakkumine ning arendada välja kompetents äritehingute sõlmimiseks nii koduturul kui ka ekspordiks. Ühisturustamine eeldab toodangu kvaliteedi jälgimist ja ühtset tõstmist ning loob soodsa pinnase koondatud toodangule kõrgema lisandväärtuse andmiseks.

ARENDATAVA OBJEKTI KIRJELDUS

Arendatava objekti planeeritavad kulud	Ühistulise piimatööstuse rajamine maksab hinnanguliselt 45 000 000€, sellest ca 18 000 000 moodustab toetus läbi MAKi ning ülejäänud ühistuliikmete ühispanus (läbi laenurahade jms). Toetus 1 500 000 on mõeldud ühistulise piimatööstuse olulise avaliku tugitaristu rajamiseks ja/või rekonstrueerimiseks (vee- ja kanalisatsioonisüsteemid, soojusvõrgud, elektrivõrgud, sadeveesüsteemid) ettevõtja eksklusiivses kasutuses oleva krundi piirini. Paide reoveepuhastil on vaba reoveeressurssi väga kõrge BODga (sobilik piimatööstuse rajamiseks) ning 150MVA elektrivõimsusega vaba ressursiga alajaam, samuti on olemas 50MW võimsusega koostootmisjaam.
Arendatava objekti sotsiaal-majandusliku mõju ulatus	MAKis on märgitud: läbi materiaalsesse ja immateriaalsesse varasse tehtavate investeeringute toetamise aidatakse kaasa energiakasutuse tõhustamisele, tegevusvaldkondade mitmekesistamisele, väikeettevõtete loomisele ja arendamisele ning töökohtade loomise hõlbustamisele. Ühistulise piimatööstuse rajamise mõju Järvamaale ei ole võimalik üle hinnata. Järvamaa põllumajandussektor on hästi arenenud (ca 14 000 piimalehma, ehk kõige rohkem piimalehmi Eestis) ja toiduainetööstuse ajalugu/tänapäev (AS Eesti Pagar, AS E-Piim Tootmine) on tugev. Ühistulise piimatööstuse rajamine tooks Järvamaale juurde 150 otsest uut töökohta (endise Paide Piimatööstuse ja AS Tere tootmise baasil on valdkonna jaoks vajalik oskustööjõud maakonnas osaliselt olemas), samuti vähendaks see olulisel määral toorpiima väljavedu

³ Iga arendatava objekti kohta täidetakse eraldi tabel

	<p>Eestist (tekitaks võimaluse töödelda kohapeal toodetud toorainet siinsamas). Lisanduvate otseste töökohtade arv tuleneb võimaliku piimatööstuse rajaja prognoosidest (kogu piimatööstuse töötajaskond). Piimatööstuse rajamisel lisandub ka kaudseid töökohti (nt piimautojuhid), hinnanguliselt on tekkivate kaudsete töökohtade arv 5kordne võrreldes otseste töökohtadega.</p>
Eeldatav tegevustes osalejate ring	<p>Ühistulise piimatööstuse rajamiseks on Eestis koostööd tegemas erinevad äripartnerid. Ühistulise piimatööstuse rajamisest on huvitatud erinevad põllumajandustootjad. Kohalik omavalitsus</p>
Eeldatavad väljundid ja oodatav tulemus⁴	<p>Tugeva toiduainetööstuse ajalooga ning tugeva põllumajandussektori tänapäevaga Järvamaale on lisandunud 150 uut töökohta. Olulisel määral väheneb toorpiima väljavedu Eestist, toodang töödeldakse kohapeal. Valmib maailma moodsaim (ühistuline) piimatööstus kogu vajaliku infrastruktuuriga, mis igapäevaselt töötleb ümber 1/3 Eestis toodetud toorpiimast.</p> <p><i>Statistiline vajadus/ Tegevuse väljundindikaator:</i> <i>Järvamaa keskmine palk peab jõudma aastaks 2020 Eesti keskmisele taseme lähedale. 2014. a. IV kv. baastase 855 eurot, 2020. a. sihttase 1 114 eurot;</i> <i>Kasvama peab Järvamaal toodetud sisemajanduse koguprodukti osakaal Eesti sisemajanduse koguproduktis. Järvamaal toodetud sisemajanduse koguprodukti osakaal Eesti sisemajanduse koguproduktis tõuseb aastaks 2020 1,7%-ni; baastase 2013. a. 1,6%. Elaniku kohta SKP baastase 2013.a. seisuga on 9771 eurot, iga-aastane tõus 15%.</i> <i>Samuti on vajadus ettevõtlusaktiivsuse kasvaks: ettevõtlusaktiivsus kasvab; 2014. a. baastase on 95 ettevõtet 1000 elaniku kohta, 2020. a. sihttase on 122 ettevõtet 1000 elaniku kohta.</i> <i>2014. aastal moodustasid suurima osakaalu põllumajandussaaduste ja toidukaupade ekspordist alkohoolsed joogid (11,8%), kontsentreerimata piim (6,5%, millest 81,5% moodustas toorpiim) ning külmutatud kala (5,5%).</i> <i>Ühistulise piimatööstuse rajamine vähendaks märgatavalt toorpiima väljavedu Eestist.</i></p>
Valmisolek tegevuste elluviimiseks⁵	<p>Valmisolekut rajada Eestisse ühistuline piimatööstus on väljendanud erinevad praegused toiduainete töötlejad ning suurtootjad. Ca 1/3 ühistulise piimatööstuse rajamiseks kuluvaid vahendeid tuleb läbi MAKi, taotlusvoor ei ole avanenud. Oleme alustanud läbirääkimisi võimaliku piimatööstuse rajajaga tööstuse rajamiseks Paidesse. Paide Linnavalitsuse ja võimaliku taotleja vahel käivad läbirääkimised detailplaneeringu algatamiseks ühistulise piimatööstuse rajamiseks.</p>

⁴ Näiteks maja on valmis, piirkonna ettevõtjate tulu on kasvanud, lisandunud on uusi töökohti (sh lisandväärtusega töökohti) jne.

⁵ Kas eeltöid on tehtud, tasuvusanalüüs, kuivõrd vallad ja/või linnad on ise valmis panustama jne.

INFORMATSIOON ARENDATAVA OBJEKTI KOHTA

ARENDATAV OBJEKT⁶

Põhja-Järvamaa turismiklastri Valgehobusemäe suusa- ja puhkekeskuse II etapi tööd

Tegevus: sihtkoha eripära rõhutavate terviklike turismitoodete ja -atraktsioonide arendamine ning sihtkoha kui võrgustiku arendamine

Järvamaa arengu eesmärk: Mainekas, atraktiivne, avatud ja arenev maakond, kus elavad ärksa meele ja positiivse hoiakuga inimesed, kes väärtustavad kogukondlikku mõtteviisi ning võtavad vastutuse oma elukeskkonna eest.

Strateegiline eesmärk Järvamaa arengustrateegiast: Ajakeskus Wittenstein Järvamaa Muuseumi ja teiste muuseumite edasiarendamine; spordirajatiste ja -inventari korrastamine; vaba aja veetmise võimaluste suurendamine ja arendamine maakonnas; olemasolevate turismiobjektide pidev edasiarendamine ja toetamine

Tegevus Järvamaa arenguleppest: SA Ajakeskus Wittenstein ja Valgehobusemäe suusa-ja puhkekeskuse edasi arendamine; Vaba aja veetmise võimaluste suurendamine ja arendamine maakonnas

<http://jarva.maavalitsus.ee/documents/119569/0/Jarvamaaarengustrategia16032015.pdf/9344e931-dc56-4944-a137-e7b9d409e4a9>

Albu valla tegevuskavas eesmärgi Valgehobusemäe suusa-ja puhkekeskus tegevused:

- *Suusa- ja matkaradade võrgustiku laiendamine*
- *Suviste teenuste täiendamine trikirattaraja (downhill) rajamine, veelaua taristu ja mägiautode taristu rajamine*
- *Polüfunktsionaalse abihoone ehitamine rajatraktorile ja lumetootmissüsteemile; suusamäärdekohad, võistlusinventari hoiukoht*
- *Lumelauanõlva laiendamine ja täiendava tõstuki paigaldamine, vajadusel lumerõngarajale uue asukoha leidmine*
- *Geoaluse tegemine sprindi, 2,5 ja 3,3 km radadele, suusaradade passistamine*
- *Palliväljak (korvpall, tennis, minigolf)*
- *Pumbamaja ehitamine või olemasoleva rekonstrueerimine*

<https://www.riigiteataja.ee/akt/407102014036>

Perioodil 2006-2008 tehti järgmised tööd:

- *Külastuskeskuse hoone ehitus koos välivõrkudega*
- *Lumelauapargi ja lumerõngaraja ettevalmistavad tööd*
- *Suusasilla ehitus*
- *Suusastaadioni ja suusaraja (2 km) välivalgustuse ehitus*
- *Kunstlume veevõtu- ja ujumiskoha rajamine*
- *Kunstlume tootmise süsteemi ostmine ja osaline ehitus*
- *Rajatehnika ostmine*
- *Juurdepääsutee ehitamine*
- *Parkla ehitus*
- *Alajaama ja madalpinge ehitus*
- *Mööbli ja sisustuse ostmine külastuskeskuse hoonesse*
- *Suunaviitade paigaldus*
- *Internetiühenduse loomine*

⁶ Iga arendatava objekti kohta täidetakse eraldi tabel

- Keskust tutvustava trükise ja kodulehe tegemine

Probleemid täna:

Sesoonsusega seotud probleemid:

- suvisel perioodil vähe külastajaid;
- suvisel perioodil vähe teenuseid sh. harrastussportlastele, lastele ja peredele.

Talviste tegevustega seotud probleemid ja kitsaskohad:

- taristu logistika ei suuda kiirelt ja optimaalselt kliente teenindada;
- nädalavahetustel on lumelauanõlv üle rahvastatud;
- tõstuki ja lumetuubi operaatoril puuduvad korralikud töötingimused ehk soojak;
- kunstlume tootmisel on palju rasket käsitsitööd (raskete voolikute ja kaablite vedu, maa-aluseid trasse on rajatud ainult 480 jm);
- lumelaunõlva tõstuk on aeglane ja vananenud;
- puudub lumerõngarada teenindav tõstuk.

Tugitaristuga seotud probleemid ja kitsaskohad:

- puudulik mäe ja suusaraja valgustus;
- suvel tolmune tee (1,7 km), mis toob kliendid siinse piirkonna turismi ettevõtjateni;
- elektriavariide ajal pole võimalik kliente teenindada.

Toodete turundusega seotud probleem ja kitsaskoht:

- vähene kohalike objektide omavaheline ristturundus

ARENDAVA OBJEKTI KIRJELDUS

Arendatava objekti planeeritavad kulud

Tegevused:

1. Valgehobusemäe tee mustkatte alla viimine 267 000
2. Lumelauakrossi raja rajamine, nõlvade ja radade planeerimine 135 000
3. Täiendava välivalgustuse ehitamine 87 000
4. Vana tõstuki ümbertõstmine 9200
5. Täiendava kunstlume maa-aluse trassi ehitamine nõlvadele 10 000
6. Suusasilla ümbertõstmine 40 000
7. Rullsuusaraja taristu ehitus 175 000
8. Laste mänguväljaku ehitamine 9580
9. Tõstuki operaatoritele soojaku ehitamine 10 460
10. Ronisein 1000
11. Tõstuki ostmise (uus) ja paigaldamine 120 000
12. Valgehobusemäe vaatetorni atraktiivsuse suurendamine läbi fassaadide rekonstrueerimise, valgustusefektide ning helitehnika paigaldamise läbi 35 000
13. Piirdeaedade ehitus 2000
14. Jalgrattahoidjad 3 tk 1100
15. Turundusfilmi tootmine välisturule 30 000
16. Lumetamissüsteemi laiendamine 197 000 (2,3 km trassi, 13 kahurit)

Investeeringu maht kokku 1 283 726 eurot.

**Arendatava objekti sotsiaal-
majandusliku mõju ulatus**

Projekti üldiseks eesmärgiks on Põhja-Järvamaa ja Kõrvemaa turismi- ja ettevõtluse atraktiivsuse tõus.

Projekti konkreetseks eesmärgiks on Valgehobusemäe suusa- ja puhkekeskuse konkurentsivõime tõstmine ja turismivõrgustiku edasiarendamine.

Projekti käigus töötatakse välja uued turismitooted piirkonda külastatavatele turistidele (seiklus- ja matkapaketid) nn.:

- lumelauakrossi rada;
- veelaua atraktsioon;
- rullsuusaraja kasutamine nii harrastussportlasele kui lastele mänguautodega sõitmiseks;
- vaatetornis Kõrvemaa ilu ja loodushäälte nautimine koos valgus- ja heliefektidega;
- erinevad spordilaagrid (kasutavad Valgehobusemäe keskuse taristut, aga ööbivad siinsetes majutusasutustes);
- suusabuss Aravete ja Järva-Jaani atraktsioonide vahel;
- ühised jalgsi- ja rattamarsruudid;
- koostöös Nõmme Seikluspargiga Kõrvemaa mäesuusaakadeemia avamine.

Projekt on otseselt seotud Järva-Jaani muuseumide projektiga. Kõikidel objektidel ja tugiteenuseid pakkuvates ettevõtetes on saadaval info kogu Põhja-Järvamaa ning Kõrvemaa piirkonna turismiettevõtjate kohta. Samuti on kättesaadav kogu Järva-, Lääne-Viru ja Harjumaaga seonduv turismiinfo. Ristturunduse raames pakutakse ja soovitatakse klientidele kogu piirkonnas olevaid erinevaid teenusepakkujaid, on need siis majutusasutused, toitlustusettevõtjad, aktiivse vaba aja veetmise pakkujad nn. Kallisaba Puhkemaja, Tõrvaugu Puhkemaja, Lehtmetsa Risti Puhkemaja, Kõrveküla Keskus, Jäägri villa, Jäneda Mõis OÜ, Kõrvemaa Matka- ja suusakeskus, Nelijärve Puhkekeskus, Veematkad OÜ, Koorejaam, Kirsimari, Aravete kardikeskus, Säasküla krossirada, Järva-Jaani erinevad teemamuuseumid, Järva-Jaani discgolf rada, Türi-Tamsalu matkatee, Piibe maantee jne. Väga oluline on, et külastajal on võimalus piirkonnas kasutada erinevaid kaubandusettevõtteid kui ka teenusepakkujaid.

Tänu Valgehobusemäe suusa- ja puhkekeskuse arendusele on konkreetselt sinna lähedale tekkimas juurde uusi turismiteenuseid pakkuvaid ettevõtjaid sh. majutus. Samuti soodustab see kogu mõjupiirkonnas – Aravetel, Järva-Jaanis ja Valgehobusemäel ning kogu Kõrvemaal tervikuna ettevõtluse ja turismi arengut. Suureneb olemasolevate turismiettevõtete külastatavus, tulud, töökohtade kasv turismi sektoris (vt allpool).

Ühiste turismitoodete ja teenuste tutvustamine erinevates keeltes toimub veebi keskkonnas ja trükistena eesti, inglise, vene, saksa ja hiina keeles.

Kogu piirkonna peale on plaanis võtta tööle müügi/turundusnimene, kes hakkab konkreetselt tegelema Valgehobusemäe ja Järva-Jaani objektide, aga eelkõige just teenuste/toodete arenduse, müügi ja turundusega.

Objekte või nende lähedust läbib Piibe maantee, mille võimalusi kasutades on võimalik nii Valgehobusemäe suusa- ja puhkekeskusel ja Järva-Jaani muuseumidel pakkuda atraktiivseid turismitooteid, mis annavad külastajatele tervikliku külastuselamuse.

2014 aastal oli Valgehobusemäe suusa- ja puhkekeskuse käive 85 000 eurot. Peale investeringute tegemist ja uute turismitoodete väljatöötamist planeerime tulubaasi tõusu iga-aastaselt vähemalt 10%.

2014 aastal külastas Valgehobusemäe suusa- ja puhkekeskust ca 25 000 külastajat aastas ja Kõrvemaa piirkonda tervikuna 195 000 inimest aastas. 3 aasta pärast peale projekti elluviimist soovime klientide arvuks vastavalt 40 000 külastajat (külastajate arvu tõus toimub pere, harrastussportlaste, loodus- ja seiklusturistide arvelt) ja kogu piirkonnas tervikuna 260 000 külastajat.

Turismitulu tekkimine ja peamised külastajad
Peamised sihtgrupid on:

Siseturistid (2014 aasta külastusnumber):

- pered 7000 külastajat
- loodusturistid 2000 külastajat
- seiklusturistid 1000 külastajat
- koolid/õpilased 2000 külastajat
- asutused 2000 külastajat
- harrastussportlased 8200 külastajat
- sportlased 1500 külastajat

Välituristid (2014 aasta külastusnumber):

- loodusturistid 500 külastajat
- pered 300 külastajat
- harrastussportlased 500 külastajat

Sihtturud, kuhu soovime oma teenuseid ja tooteid turundada otsustasime jagada prioriteetsuse järgi kahte gruppi.

I gruppi kuuluvad need sihtriigid – Venemaa, Läti, Leedu, Soome ja Poola, kust täna juba käivad külastajad ning kust me soovime veelgi turuosa laiendada.

II gruppi kuuluvad potentsiaalsed sihtturud – Hiina, Valgevene, Rootsi, Norra, Jaapan ja Itaalia. Sidemed ja kontaktid on nende turgudega loodud, kuid aktiivset turundust ja müügitööd ei ole tehtud.

Esialgsed prognoosid piirkonna turismiettevõtjate uute töökohtade ja tulude kasvu kohta järgmised (ettevõtteid on küsitletud):

- Kallisaba Puhkemaja – 1 töökoht, turismitulu kasv 15-20 %
- Jäneda Mõis OÜ – 3 töökohta, turismitulu kasv 11 % aastas
- Lehtmetsa Risti Puhkemaja – 1 töökoht, turismitulu kasv 5 %
- Jäägri Villa OÜ – 2 uut töökohta, lisaks hooajaline tööjõud. Turismitulu kasv kuni 15 % aastas
- Kõrveküla Keskus – 1 töökoht, turismitulu kasv 5 % aastas

	<ul style="list-style-type: none"> • Tõrvaaugu Puhkemaja – 2 töökohta, turismitulu kasv 10 % aastas • Veematkad OÜ – 2 töökohta, turismitulu kasv 5 % • Kõrvemaa Matka- ja Suusakeskus – 3 töökohta, lisaks hooajalised 5 inimest, turismitulu kasv aastas ca 10 % • Nelijärve Puhkekeskus – 3 töökohta, turismitulukasv aastas 10 % • Kubja ürditalu – töökoht juurde ei loo, 2014.a. käive 353 000 eurot, kasv aastas keskmiselt 40 000 eurot • Kuksema rallipark – töökohti ei loo, • Järva-Jaani hostel – luuakse 1 täistöökohat (0,5 juurde), hetkel on tulu 10 000 eurot, iga aasta 5000 juurde • Söögituba – hetkel 2 töökohta, juurde luuakse 2 töökohta • Toidukauplused Järva-Jaanis – 20 000 eurot aastas • Aravete kardikeskus, kuni 2 töökohta (teenindav, instruktor) • Erinevate teenuste pakkujad, 2-5 töökohta • 2 toitlustusasutust Koorejaam ja Kirsimari kuni 6 töökohta kokku maakonna keskmise palgaga (vahemik 650-850 eurot) • Uus toitlustusettevõtte Aravetel kuni 4 töötajaga
Eeldatav tegevustes osalejate ring	Albu vald SA Eesti Terviserajad
Eeldatavad väljundid ja oodatav tulemus⁷	<ul style="list-style-type: none"> • Tõuseb Valgehobusemäe suusa- ja puhkekeskuse ning kogu Kõrvemaa ja Põhja-Järvamaa kui rekreatsioonipiirkonna atraktiivsus • Peale investeeringute tegemist ja uute turismitoodete väljatöötamist planeerime tulubaasi tõusu iga-aastaselt vähemalt 10%. Baastase hetkel 85 000 eurot. • 3 aasta pärast peale projekti elluviimist soovime klientide arvuks vastavalt 40 000 külastajat; • kogu piirkonna külastajate arv 260 000. • suureneb harrastussportlaste osakaal – hetkel 8200 külastajat/prognoos 8000 külastajat rohkem; • suureneb loodus- ja seiklusturismi osakaal – hetkel 3000 külastajat/ prognoos 5000 külastajat rohkem; • suureneb pereturismi osakaal – hetkel 7000 külastajat/prognoos 2000 külastajat rohkem; • suureneb välisturistide osakaal 15-20%. Hetkel on välisturistide osakaal hinnanguliselt 5-10 % hinnanguliselt. Välisturistide osakaalu tõus toimub eelkõige harrastussportlaste ning loodus- ja seiklusturistide arvelt • Kasvab piirkonna ettevõtjate tulu • Lisandub 3 uut töökohta Valgehobusemäele - klienditeenindajatele ja atraktsioonide instruktoritele. Palgatase 850 eurot/kuus. • Piirkonda tekib projekti toel kuni 40 uut töökohta nii

⁷ Näiteks maja on valmis, piirkonna ettevõtjate tulu on kasvanud, lisandunud on uusi töökohti (sh lisandväärtusega töökohti) jne.

	<p>toitlustus, majutus, vaba aja teenuste jne. arvel.</p> <ul style="list-style-type: none"> • Tõuseb majutuskohtade ja ööbimiste arv piirkonna majutusasutustes vähemalt 10%. • Valmiv täiendav taristu võimaldab senisest mitmekülgsemalt tegeleda erinevate spordialade ja vaba-aja sisustamisega, suureneb keskuse efektiivsus. • Suureneb piirkonna külastatavus aprillist-novembrini. <p><i>Statistiline vajadus/ Tegevuse väljundindikaator:</i> <i>Kasvama peab Järvamaa turismiobjekte külastavate turistide arv. Oluliselt peab võrreldes Eesti keskmisega kasvama voodikohtade täitumuse näitaja.</i> <i>Järvamaad külastavate turismiobjektide külastajate arv: 2013. a. baastase 99 925 2020. a. 150 000 külastust (kasv 50%) / 35 000 majutust (kasv 10%);</i> <i>Voodikohtade täitumus 2013 a kogu Eestis 36% ja Järvamaal 14%</i></p>
<p>Valmisolek tegevuste elluviimiseks⁸</p>	<p>Projekteerimistööd on tehtud enamus tegevustele. Hetkel on projekteerimata rullsuusarada, ronisein, torni rekonstrueerimine ning töstuki operaatorite soojak. Esialgsed hinnapakkumised võetud. Albu valla eelarvestrateegias 2015-2018 kajastub valla panus.</p>

⁸ Kas eeltöid on tehtud, tasuvusanalüüs, kuivõrd vallad ja/või linnad on ise valmis panustama jne.

ARENDATAV OBJEKT⁹

Põhja-Järvamaa turismiklastri Järva-Jaani vanatehnika muuseumi loomine ja välja arendamine

Tegevus: sihtkoha eripära rõhutavate terviklike turismitoodete ja -atraktsioonide arendamine ning sihtkoha kui võrgustiku arendamine

Järvamaa arengu eesmärk: Mainekas, atraktiivne, avatud ja arenev maakond, kus elavad ärksa meele ja positiivse hoiakuga inimesed, kes väärtustavad kogukondlikku mõtteviisi ning võtavad vastutuse oma elukeskkonna eest.

Strateegiline eesmärk Järvamaa arengustrateegiast: Ajakeskus Wittenstein Järvamaa Muuseumi ja teiste muuseumite edasiarendamine; spordirajatiste ja -inventari korrastamine; vaba aja veetmise võimaluste suurendamine ja arendamine maakonnas; olemasolevate turismiobjektide pidev edasiarendamine ja toetamine

Tegevus Järvamaa arenguleppest: SA Ajakeskus Wittenstein ja Valgehobusemäe suusa-ja puhkekeskuse edasi arendamine; Vaba aja veetmise võimaluste suurendamine ja arendamine maakonnas

<http://jarva.maavalitsus.ee/documents/119569/0/Jarvamaaarengustrategia16032015.pdf/9344e931-dc56-4944-a137-e7b9d409e4a9>

Järva-Jaani arengukava tegevuskavas

Ü.6.1. Arendada välja atraktiivne peatuspaik puhkajatele, sise-ja välisturistidele

T.6.1.3 Vallas tegutsevate eraalgatuslike avalike muuseumide tegevuse toetamine

<https://www.riigiteataja.ee/aktilisa/4011/0201/4017/VALLA ARENGUKAVA 2014-2023.pdf>

Järva-Jaani piirkonnas on mitmeid põnevaid erialamuuseume. Siin on kaks tuletõrjemuuseumi, kinomuuseum, vanatehnika varjupaik, Orina mõisa muuseum, Jürimardi talumuuseum, hobutalumuuseum, kitsarööpmelise raudtee muuseumvagon ja Pitka muuseumituba.

Viimase kahe aasta jooksul on Järva-Jaani külastusobjektide külastuste arv **vähenenud 8042 külastajalt 5704 külastajani, mis on seega 2338 külastust**. Turismiobjekti mõjususe ja atraktiivsuse kasvu tõusuks on oluline investeerida olemasolevasse külastuskohta, et tõuseks koha atraktiivsus, teenuste kvaliteet ning et toode muutuks veelgi atraktiivsemaks. Üksinda on selle saavutamine väga raske, kuna külastaja otsib tervikteenust ja elamust kogu Põhja-Järvamaa piirkonnast. Oluline kitsaskoht täna on madalhooajal atraktiivse turismiteenuse pakkumine ning seetõttu on väga oluline luua võimalus aastaringseks tegutsemiseks tehtava investeeringu ja ristturunduse kaudu.

Vanatehnika varjupaik on tegutsenud 10 aastat ning lisaks on seni olnud võimalus turismipakettide pakkumisega teenida tulu peamiselt suveperioodil. Vanatehnika muuseumi loomisega saaks turismialast tegevust hoida töös ka talvel. Vanatehnika muuseumi terviklik lahendamine ja arendamine aitab oluliselt kaasa kogu piirkonna turismipotentsiaali arengule. Tegemist oleks Eestis ainulaadse ja ainsa vanatehnika üldise muuseumiga, kus eksponeeritakse paljude eri valdkandade tehnikat. Vanatehnika muuseumi terviklahendus pakub endas 2 tuletõrjemuuseumi, kinomuuseumi, vanatehnika varjupaiga, Orina mõisa muuseumi, Jürimardi talumuuseumi, hobutalumuuseumi, kitsarööpmelise raudtee muuseumvaguni ja Pitka muuseumitoa ühtset atraktiivset tervikut. Projekti käigus plaanitakse vanatehnika muuseumi tarbeks renoveerida kunagine arhailine kutsekooli internaat, kuhu planeeritakse sisse seada 3 suurt ekspositsionisaali, valmib 8 piirkonnas olevate muuseumite tuba, mis seob vana tehnika muuseumi üheks tervikuks. Tubades on võimalik erinevate teemadega tutvuda, kasutades kaasaegseid multimeedia vahendeid, mis pakuvad külastajatele atraktiivset emotsiooni ja võimalust koostada endale kõige sobivam

⁹ Iga arendatava objekti kohta täidetakse eraldi tabel

pakett kohapealsetest muuseumidest. Kõik atraktsioonid, mis rajatakse vanatehnika muuseumi, on interaktiivsed ja aktiivselt kasutatavad nn. näidis tuletõrjekomando koos kõigi tegevustega, nostalgiasõidu rada jne. Oluline terviklikkuse sidumise komponent on ka planeeritav vanatehnika restaureerimisboks koos unikaalse vanatehnika hoidlaga, mis on oluliseks siduvaks elemendiks kogu vanatehnika muuseumi välja arendamise juures.

ARENDAVA OBJEKTI KIRJELDUS

Arendatava objekti planeeritavad kulud

Tegevused:

- 1) Järva-Jaani kui Piibe maantee keskel asuva vana tehnika muuseumi loomine ja arendamine terviklikuks turismiteenuse pakkumise kohaks võrgustiku kaasabil;
- 2) Olemasoleva vanatehnika varjupaiga arendamine atraktiivsemaks, kaasates teisi Järva-Jaani valla muuseumeid, Piibe maantee turismiteel asuvaid huvigruppe ning Põhja-Järvamaa turismiasjalisi, et tagada võimalus aastaringseks tegutsemiseks ja töökohtade loomiseks Kesk-Eestis;
- 3) Turismoote kui tervikliku külastuselamuse pakkumine, luues kaasajastatud unikaalsed võimalused vana tehnika muuseumis, pakkudes digitaliseeritud vahendite abil ülevaadet Piibe maantee turismiketist, Järva-Jaani teistest muuseumidest.

Vanatehnika muuseumi hoone renoveerimise tulemusena on võimalik seal eksponeerida, tutvustada ja interaktiivselt välja tuua:

- Nn. turismivärava loomine info edastamiseks ja saamiseks;
- kolm avarat näitusesaali ja töötoad;
- teabetoad erinevate Piibe maanteel, sh Järva-Jaanis asuvate turismiobjektide ning muuseumide kohta;
- näidiskomando ruum võimaliku riietumise ja väljasõidu demonstreerimisega;
- eraldi ruum tööriistade ja tegevuste demonstreerimiseks;
- saal tehnikaalaste atraktiivsete tegevuste sooritamiseks lastele ja täiskasvanutele;
- toad, kus digivahendite abil tutvustatakse erinevaid paiku Piibe maanteel, Järvamaal, Valgehobusemäe, Aravete ja Järva-Jaani piirkonnas, et turistidel oleks võimalus ise panna endale kokku sobiv külastusmarsruut;
- õppekõik/teabetuba rahvuslike toitude valmistamiseks, presenteerimiseks ja degusteerimiseks.

Vanatehnika varjupaiga territoorium on vaja piirata aiaga ja selle lähedusse kujundada parkla, vanatehnika restaureerimisboks koos unikaalse tehnika hoidlaga (avatud külalistele), õppesõidurada ja puhkenurk, mis eeldab tugitaristu kaasajastamist.

Vanatehnika muuseum

Projekteerimine – 27 300,00 (EKE Projekti pakkumine)

Üldehitustööd – 671 718,60 (TKM Ehitus pakkumine)

Liitumine Eesti Energia võrguühendusega - 8 525,86 (EE kodulehekülj)

Liitumine Elioni Interneti püsiühendusega – 13 200,00 (Elioni pakkumine)

Multimeediatehnika komplekt (interaktiivsed infokioskid, ekraanid, projektorid, puutetundlikud multimeedialauad, helindussüsteemid) – 21 250,00 (AS Datel ja AS Hansab pakkumised)

	<p>IT tehnika (arvuti, printer, skänner, koopiamasin) – 2 600,00 (Interneti otsing) Mööbel, aknakatted – 43 153,00 (Interneti otsing) Õppeköök/teabetuba – 11 085,00 (Interneti otsing) Sanitaartechnikaseadmed – 5 180,00 (Interneti otsing) Objekti valvesüsteem – 12 218,00 (AS G4S pakkumine) Automaatne tulekahjusignalisatsioonisüsteem – 7 200,00 (Skarabeus OÜ pakkumine) Kokku: 823 430,46</p> <p>Vanatehnika restaureerimisboks ja unikaalse vanatehnika hoidla Projekteerimine – 6 600,00 Üldehitustööd – 155 705,54 Liitumine Eesti Energia võrguühendusega - 6711,00 (EE kodulehekül) Kokku: 169 016,54 1+2 kokku: 992 447,00</p>
<p>Arendatava objekti sotsiaal-majandusliku mõju ulatus</p>	<p>Projekti üldiseks eesmärgiks on Põhja Järvamaa ja Kõrvemaa turismi- ja ettevõtluse atraktiivsuse tõus. Projekti konkreetseks eesmärgiks on Järva-Jaani vanatehnika muuseumi loomine ja välja arendamine.</p> <p>Projekt on otseselt seotud Valgehobusemäe suusa- ja puhkekeskuse turismi- ja ettevõtluse arenduse projektiga. Kõikidel objektidel ja tugiteenuseid pakkuvates ettevõtetes on saadaval info kogu Põhja-Järvamaa ning Kõrvemaa piirkonna turismiettevõtjate kohta. Samuti on kättesaadav kogu Järva-, Lääne-Viru ja Harjumaaga seonduv turismiinfo. Ristturunduse raames pakutakse ja soovitakse klientidele kogu piirkonnas olevaid erinevaid teenusepakkujaid, on need siis majutusasutused, toitlustusettevõtjad, aktiivse vaba aja veetmise pakkujad nn. Kallisaba Puhkemaja, Tõrvaaugu Puhkemaja, Lehtmetsa Risti Puhkemaja, Kõrvküla Keskus, Jäägri villa, Jäneda Mõis OÜ, Kõrvemaa Matka-ja suusakeskus, Nelijärve Puhkekeskus, Veematkad OÜ, Kooerejaam, Kirsimari, Aravete kardikeskus, Säasküla krossirada Järva-Jaani erinevad teemamuuseumid, Järva-Jaani discgolf rada, Türi-Tamsalu matkatee, Piibe maantee jne. Väga oluline on, et külastajal on võimalus piirkonnas kasutada erinevaid kaubandusettevõtteid kui ka teenusepakkujaid.</p> <p>Arendatav objekt soodustab kogu mõjupiirkonna – Aravete, Järva-Jaani ja Valgehobusemäe ning kogu Kõrvemaa tervikuna, ettevõtluse – ja turismi arengule. Suureneb olemasolevate turismiettevõtete külastatavus, tulud, töökohtade kasv turismisektoris (vt allpool).</p> <p>Kogu piirkonna peale on plaanis võtta tööle müügi/turundusnimene, kes hakkab konkreetset tegelema Valgehobusemäe ja Järva-Jaani objektide, aga eelkõige just teenuste/toodete arenduse, müügi ja turundusega.</p> <p>Objekte või nende lähedust läbib Piibe maantee, mille võimalusi kasutades on võimalik nii Valgehobusemäe suusa- ja puhkekeskusele kui ka Järva-Jaani muuseumidel pakkuda atraktiivseid turismitooteid, mis annavad</p>

külastajatele tervikliku külastuselamuse.

Hetkel külastab Järva-Jaani muuseumi (2014.a.) 5704 külastajat, kellest 258 on välisturistid. Kõrvemaa piirkonda tervikuna külastab 195 000 inimest aastas. 3 aasta pärast peale projekti elluviimist soovime klientide arvuks vastavalt 15 000 külastajat ja Kõrvemaal tervikuna 260 000 külastajat. Külastajate arvu kasv on planeeritud loodus- ja seiklusturistide, harrastussportlaste ja asutuste külastuste arvelt.

Peamised sihtgrupid on:

Siseturistid (2014 külastused):

- pered 1500 külastajat
- loodusturistid 1000 külastajat
- seiklusturistid 1000 külastajat
- koolid/õpilased 600 külastajat
- asutused 600 külastajat
- harrastussportlased 100 külastajat
- tehnikasportlased 200 külastajat
- pensionär/eakas 600 külastajat
- tehnika/kino/näitus või muu huviline 100 külastajat

Välisturistid (2014 külastused):

- mototurist 100 külastajat
- loodusturist 50 külastajat
- tehnikahuviline 58 külastajat eakas koos oma järeltulijatega
- harrastussportlane (discgolf) 50 külastajat

Sihtturud, kuhu soovime oma teenuseid ja tooteid turundada otsustasime jagada prioriteetsuse järgi kahte gruppi.

I gruppi kuuluvad need sihtriigid – Venemaa, Läti, Leedu, Soome ja Poola, kust täna juba käivad külastajad ning kust me soovime veelgi turuosa laiendada.

II gruppi kuuluvad potentsiaalsed sihtturud – Hiina, Valgevene, Rootsi, Norra, Jaapan ja Itaalia. Sidemed ja kontaktid on nende turgudega loodud, kuid aktiivset turundust ja müügitööd ei ole tehtud.

Otseselt loodavad töökohad:

Vanatehnika varjupaik on tegutsenud 10 aastat ning lisaks on seni olnud võimalus turismipakettide pakkumisega teenida tulu peamiselt suveperioodil. Vanatehnika muuseumi loomisega saaks turismialast tegevust hoida töös ka talvel. Otseselt luuakse 3 töökohta.

- Vanatehnika muuseumi juhataja (varahoidja, ürituste korraldaja-giid, piletimüüja) – kuupalk brutos 800- 900
- Vanatehnika muuseumi pedagoog (arhivaar, eksponaatide uuendaja, korrastaja, ürituste korraldaja lastele, giid, piletimüüja- kassapidaja) – kuupalk brutos 800- 900
- Vanatehnika varjupaiga tehnik – valvur – kuupalk brutos 500

Aastane kogukulu esialgne eelarve on 45 000 palgakulu, 10 000 laenu

	<p>tagasimakse ning 10 000 püsilukude katteks. Kokku seega aastane kulu orienteeruvalt 65 000 eurot.</p> <p>Järva-Jaani muuseumide aasta käive on hetkel 11 000 eurot. Peale projekti lõppu, kui on tehtud investeeringud ja välja töötatud uued tooted ja teenused, planeerime aastaseks otseseks turismituluks 75 000 eurot ning igal järgneval aastal peab käive kasvama vähemalt 10%. Hetkel ei ole tööl ühtegi palgalist inimest ning teenuseid pakutakse hobi korras ja teadlikku turundust ning müüki ei tehta.</p> <p>Lisanduvad kaudsed töökohad ja tulu piirkonnas:</p> <ul style="list-style-type: none"> • Kubja ürditalu – töökoht juurde ei loo, 2014.a. käive 353 000 eurot, kasv aastas keskmiselt 40 000 eurot • Kuksema rallipark – töökohti ei loo, • Järva-Jaani hostel – luuakse 1 täistöökoht (0,5 juurde), hetkel on tulu 10 000 eurot, iga aasta 5000 juurde • Söögituba – hetkel 2 töökohta, juurde 2 luuakse 2 töökohta • Toidukauplused Järva-Jaanis – 20 000 eurot aastas • Kallisaba Puhkemaja – 1 töökoht, turismitulu kasv 15-20 % • Jäneda Mõis OÜ – 3 töökohta, turismitulu kasv 11 % aastas • Lehtmetsa Risti Puhkemaja – 1 töökoht, turismitulu kasv 5 % • Jäägri Villa OÜ – 2 uut töökohta, lisaks hooajaline tööjõud. Turismitulu kasv kuni 15 % aastas • Kõrveküla Keskus – 1 töökoht, turismitulu kasv 5 % aastas • Tõrvaaugu Puhkemaja – 2 töökohta, turismitulu kasv 10 % aastas • Veematkad OÜ – 2 töökohta, turismitulu kasv 5 % • Kõrvemaa Matka- ja Suusakeskus – 3 töökohta, lisaks hooajalised 5 inimest, turismitulu kasv aastas ca 10 % • Nelijärve Puhkekeskus – 3 töökohta, turismitulu kasv aastas 10 % • Aravete kardikeskus - kuni 2 töökohta (teenindav, instruktor) • Erinevate teenuste pakkujad - 2-5 töökohta • Koorejaam ja Kirsimari kuni 6 töökohta kokku maakonna keskmise palgaga (vahemik 650-850 eurot) • Uus toitlustusettevõtte Aravetel kuni 4 töötajaga
<p>Eeldatav tegevustes osalejate ring</p>	<ul style="list-style-type: none"> • MTÜ Järva-Jaani Tuletõrje Selts • Järva-Jaani Vallavalitsus
<p>Eeldatavad väljundid ja oodatav tulemus¹⁰</p>	<ul style="list-style-type: none"> • Valminud on vanatehnika muuseum. • 3 aasta pärast peale projekti elluviimist soovime klientide arvuks 15 000 külastajat • suureneb asutus- ja seiklusturismi osakaal- hetkel 1600 külastajat/prognoos 5000 külastajat • suureneb loodus-ja harrastussportlaste osakaal- hetkel 1100 külastajat/prognoos 4300 külastajat

¹⁰ Näiteks maja on valmis, piirkonna ettevõtjate tulu on kasvanud, lisandunud on uusi töökohti (sh lisandväärtusega töökohti) jne.

	<ul style="list-style-type: none"> • suureneb välisturistide osakaal kuni 10%. Hetkel on välisturistide osakaal 5% • Otsene turismitulu 75 000 eurot ning igal järgneval aastal kasvab käive vähemalt 10%. Hetkel baastase 11 000 eurot • Objekti juurde luuakse 3 uut töökohta – palgatasemega 500-900 eurot • Piirkonda tekib projekti toel kuni 40 uut töökohta nii toitlustus, majutus, vaba aja teenuste jne. arvel. • Tõuseb majutuskohtade ja ööbimiste arv piirkonna majutusasutustes vähemalt 10 %. <p><i>Statistiline vajadus/ Tegevuse väljundindikaator:</i> <i>Kasvama peab Järvamaa turismiobjekte külastavate turistide arv. Oluliselt peab võrreldes Eesti keskmisega kasvama voodikohtade täitumuse näitaja. Järvamaad külastavate turismiobjektide külastajate arv: 2013. a. baastase 99 925 2020. a. 150 000 külastust (kasv 50%) / 35 000 majutust (kasv 10%);</i> <i>Voodikohtade täitumus 2013 a kogu Eestis 36% ja Järvamaal 14%</i></p>
Valmisolek tegevuste elluviimiseks¹¹	<p>On olemas hoone eelprojekt, võetud hinnapakkumised</p> <p>Valla arengukavas on muuseumite arendamine välja toodud eraldi tegevusena.</p> <p>Olemas omafinantseering + valla kaasfinantseering</p>

¹¹ Kas eeltöid on tehtud, tasuvusanalüüs, kuivõrd vallad ja/või linnad on ise valmis panustama jne.

INFORMATSIOON ARENDATAVA OBJEKTI KOHTA

ARENDATAV OBJEKT¹²

Paide linna tööstus- ja tootmisaladele ligipääsuvõimaluste parandamine (Tööstuse ja Pärnuvälja tänavate terviklik rekonstrueerimine nii sõidu-, kergliiklus- kui ka kõnniteede näol koos vajaliku infrastruktuuriga)

Tegevus: ettevõtluse seisukohast olulise avaliku tugitaristu kaasajastamine ja selle loomine olemasolevate või uute tööstus- ja ettevõtlusalade juurde

Järvamaa arengu eesmärk: Mitmekesise majandusstruktuuriga, ettevõtjasõbralik ja tasuvaid töökohti pakkuv Kesk-Eesti maakond.

Strateegiline eesmärk Järvamaa arengustrateegiast: tehnilise infrastruktuuri rajamine ettevõtluse arengu toetamiseks, jalg- ja jalgrattateede võrgustiku edasiarendamine

<http://jarva.maavalitsus.ee/documents/119569/0/Jarvamaaarengustrategia16032015.pdf/9344e931-dc56-4944-a137-e7b9d409e4a9>

Paide linna arengukavas on eesmärk: E 13. Tänavate võrgustik on linna arengut toetav ja igapäevaelu vajadusi rahuldav. Selle eesmärgi täitmiseks on Tööstuse tn rekonstrueerimine vajalik.

T 13.2 Tänavate rekonstrueerimine seisundinõuete tagamiseks

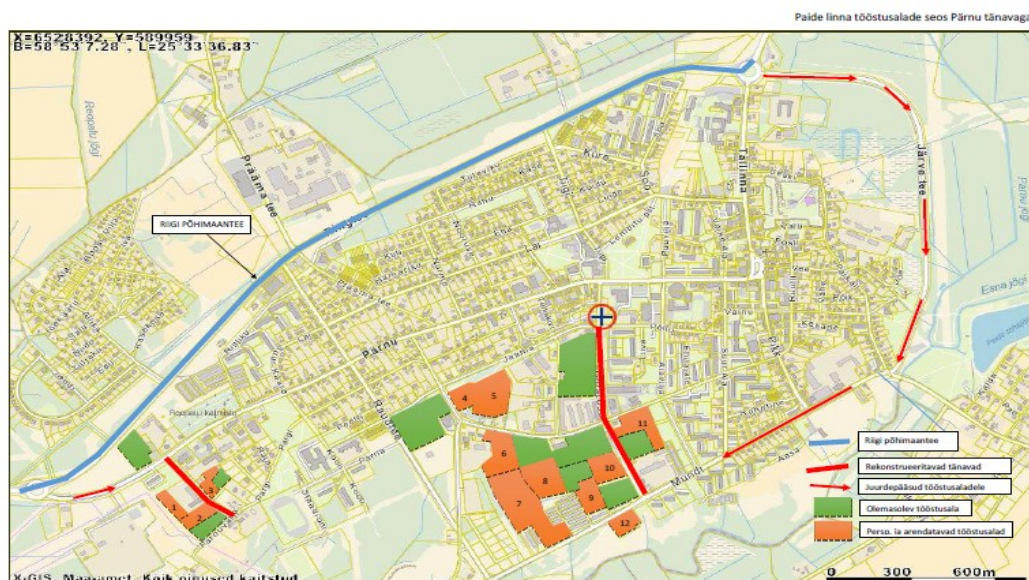
T 13.4. Kõnni- ja kergliiklusteede hoolduse ja remondi tagamine

T 13.9. Ettevõtluse seisukohast olulise tugitaristu kaasajastamine tööstus- ja ettevõtlusalade juurde

<https://www.riigiteataja.ee/akt/413052014037>

Koostatava Järvamaa maakonnaplaneeringu järgi on maakondliku tähtsusega ettevõtlus- ja tööstusalad kavandatud toime- ja tugi-toimepiirkonna keskusesse, riikliku tähtsusega maanteed ja maakondliku tähtsusega raudtee lähedusse. Järva maakonnas asuvad maakondliku tähtsusega ettevõtlus- ja tööstusalad Mäo-Reopalu koridoris (sh Paide linnas) ning Türi vallasiseses linnas.

<http://jarva.maavalitsus.ee/et/koostatav-maakonnaplaneering>

¹² Iga arendatava objekti kohta täidetakse eraldi tabel

ARENDAVA OBJEKTI KIRJELDUS

Arendatava objekti planeeritavad kulud

Arendatavate objektide indikatiivsed tegevused:

Projekti raames renoveeritakse 2 tänavat, mis kõik on linna tööstusaladele olulised juurdepääsuteed. Rekonstrueeritavate teede kogumaksumus on 995 875 eurot.

1. Tööstuse tn - rekonstrueeritava tee pikkus on 890 m ja kogumaksumus 770 750 eurot

- Sõidu- ja kõnnitee rekonstrueerimine
- Paigaldatakse linnamööbel ning liikluskorralduse vahendid
- Rekonstrueeritakse sademevee ärajuhtimise süsteemid

2. Pärnuvälja tn - rekonstrueeritava tee pikkus 340 meetrit (Pärnu tn kuni Pargi tn ristmikuni) ja kogumaksumus 225 125 eurot

- Sõidutee rekonstrueerimine
- Osaline kõnnitee rekonstrueerimine ja osaliselt uue kõnnitee rajamine
- Paigaldatakse linnamööbel ning liikluskorralduse vahendid

Rekonstrueeritakse sademevee ärajuhtimise süsteemid

Arendatava objekti sotsiaal-majandusliku mõju ulatus

Paides on kaks olulist tööstuspiirkonda.

1. Tööstuse tänav kuni Mündi tänavani on Paide linna tähtsaim tööstuspiirkond, kuhu on koondunud linna suurimad ettevõtted, millede töötajaskond on samuti linna suurim. Antud tänavas asuvad nt Masinatehas, Eesti Pagar ja Brandner PCB jne. Tööstuse tn asuvate ettevõtete juurde pääsemiseks on oluline kvaliteetne sõidutee, mis on läbitav ka raskeveokitega. Vajalik on ka turvaline kõnnitee töötajatele tööle, koju liikumiseks.

Täna on Tööstuse tn väga kehvast seisukorras ja sademete äravool on amortiseerunud ja vähene. Teekatte konarused koguvad endasse sademe- ja lumesulavett, mis lõhuvad teekatendit veelgi ning muudavad selle seisukorra iga aastaga üha kriitilisemaks. Tee rekonstrueerimise tulemusena saab linn korraliku ja turvalise sõidutee, mis on aluseks ettevõtlusaktiivsuse suurenemisele.

Tööstuse tn ääres on ka perspektiivseid vabu tööstusalasid, kuhu on võimalik rajada uusi ettevõtteid.

9. Mündi tn 46 – kuni 5000 m² ehitusaluse pinnaga tootmishoone (hoone krunt asub Tööstuse tn lõpus, mis ristub Mündi teega)

10. Tööstuse tn 15 – krunt suurusega 10780 m², sihtotstarve 50% tootmismaa ja 50% ärimaa, võimalik ehitada 1-2-korruselise hoone ehitusealuse pinnaga kuni 7000 m²

11. Tööstuse tn 32, Tööstuse tn 34, Aiavilja tn 14, Karja tn 14 – AS Eesti Pagar tootmishoonete laiendus. Ehitusalust pinda kokku 14685 m² (praegu Tööstuse tn 34 kinnistul ca 5000 m²).

2. Linna teine oluline tööstuspiirkond asub Pärnuvälja tänaval. Antud tänavas asuvad nt Ensto Lighting OÜ, Stokker, John Deer jt. Pärnuvälja tn asuvate ettevõtete juurde pääsemiseks on oluline kvaliteetne sõidutee, mis oleks läbitav ka raskeveokitega. Vajalik on ka turvaline kõnnitee töötajatele tööle/koju

	<p>minemiseks.</p> <p>Täna on Pärnuvälja tn äärmiselt kehvast seisukorras ja auklik. Tee rekonstrueerimise tulemusena saab linna oluline tööstuspiirkond korraliku ja turvalise sõidutee, mis on aluseks ettevõtlusaktiivsuse suurenemisele.</p> <p>Pärnuvälja tn ääres on ka perspektiivseid vabu tööstus- ja tootmisalasid, kuhu on võimalik rajada uusi ettevõtteid. Hetkel on Pärnuvälja tänaval vabasid pindasid:</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Pärnuvälja tn 5 – kuni 810 m² ehitusaluse pinnaga tootmishoone 2. Pärnuvälja tn 7 – ühine hoonestusõigus Pärnuvälja tn 9 kinnistuga, kuni 4280 m² ehitusaluse pinnaga tootmishoone (praegu olemas 1860 m² hoone) 3. Pärnuvälja tn 10 – kuni 1400 m² ehitusaluse pinnaga 2 tootmishoonet (hetkel osaliselt kasutuses) <p>Investeeringuga soovitakse linna juurde saada tootmisettevõtteid, kuna need on kõige laiemal potentsiaaliga tulevased tööandjad ja suurendavad piirkonna majanduskasvu.</p> <p>Vabu tootmis- ja tööstusalasid otsivad aktiivselt ka välisinvestorid, kelle otsus sõltub erinevate kommunikatsioonide olemasolust ning taristu olukorrast Paide linnas. Senini on potentsiaalsed investorid oma tegevuseks valinud mõne teise linna, kuna olemasolev taristu ei ole olnud neile sobilik. Projekti realiseerumisel suureneb Paide atraktiivsus investoritele, mis loob võimalused uute investeeringute ligimeelitamiseks ja seeläbi uute ettevõtete tekkeks. Paide linn kuulub „Investorteeninduse võimekuse tõstmise“ programmi, mille kaudu on võimalik ennast ja oma võimalusi investoritele märgatavaks teha.</p> <p>Kasusaajad: 55 ettevõtet ja nende töötajad (ca 440) ning kliendid /koostööpartnerid.</p> <p>Kaudselt saavad kasu ka kõik Paide linna elanikud ja ettevõtted, kes antud teelõike kasutavad.</p>
<p>Eeldatav tegevustes osalejate ring</p>	<p>Paide Linnavalitsus Ehitusettevõtjad Projekteerijad SA Paide Haldus Projekteerimisfirmad</p>
<p>Eeldatavad väljundid ja oodatav tulemus¹³</p>	<p>Rekonstrueeritud tänavad on parandanud ettevõtluskeskkonda ca 55 ettevõttele.</p> <p>Projekti realiseerumisel: Tööstusaladele juurdepääsuks vajalikud sõidu- ja kõnnitee on rekonstrueeritud Liikumisvõimalused sh raskeliikluse juurdepääs tööstuspiirkonnale on paranenud Töölistele on loodud turvaline liikumisvõimalus tööle/koju Piirkonna olulise tööstuspiirkonna ettevõtluse arendamiseks on loodud paremad võimalused Piirkonna ettevõtted on konkurentsivõimelisemad ja nende tulu kasvab Ettevõtete kasvuks ja töökohtade loomiseks on võimalused loodud</p>

¹³ Näiteks maja on valmis, piirkonna ettevõtjate tulu on kasvanud, lisandunud on uusi töökohti (sh lisandväärtusega töökohti) jne.

	<p>Suureneb atraktiivsus investoritele Töötava elanikkonna väljaränne kahaneb Linna maksutulu tõuseb Ettevõtjad, töötajad ja linnaelanikud on rahulolevad <i>Statistiline vajadus/ Tegevuse väljundindikaator:</i> <i>Vajadus on ettevõtlusaktiivsuse kasvaks: ettevõtlusaktiivsus kasvab; 2014. a. baastase on 95 ettevõtet 1000 elaniku kohta, 2020. a. sihttase on 122 ettevõtet 1000 elaniku kohta;</i> <i>Vajadus on kogu Järvamaal turvalisust rajada turvalist liikumist võimaldavaid jalg- ja jalgrattateid.</i></p>
<p>Valmisolek tegevuste elluviimiseks¹⁴</p>	<p>Tänavavalgustuse projekti raames uuendati kõigil Paide linnale kuuluvatel kinnistutel asuvad tänavavalgustamise süsteemid, mis on vanemad, kui 5 aastat (sh Tööstuse tn).</p> <p>Tööstuse tn lõigul Jaama tänavast kuni Karja tänavani on olemas tänava rekonstrueerimise projekt.</p> <p>Linnavalitsus on valmis projekti teostama aastatel 2016-2019 – omafinantseeringu katmine on planeeritud eelarvesse.</p>

¹⁴ Kas eeltöid on tehtud, tasuvusanalüüs, kuivõrd vallad ja/või linnad on ise valmis panustama jne.

INFORMATSIOON ARENDATAVA OBJEKTI KOHTA

ARENDATAV OBJEKT¹⁵

Türi valla Türi linna Kaare ja F.R. Kreutzwaldi tänavate rekonstrueerimine ning Edelaraudtee sissesõidud

Tegevus: ettevõtluse seisukohast olulise avaliku tugitaristu kaasajastamine ja selle loomine olemasolevate või uute tööstus- ja ettevõtlusalade juurde

Järvamaa arengu eesmärk: Mitmekesise majandusstruktuuriga, ettevõtjasõbralik ja tasuvaid töökohti pakkuv Kesk-Eesti maakond.

Strateegiline eesmärk Järvamaa arengustrateegiast: jalg- ja jalgrattateede võrgustiku edasiarendamine, tehnilise infrastruktuuri rajamine ettevõtluse arengu toetamiseks

Tegevus Järvamaa arenguleppest: Jalg- ja jalgrattatee võrgustiku laiendamine

<http://jarva.maavalitsus.ee/documents/119569/0/Jarvamaaarengustrategia16032015.pdf/9344e931-dc56-4944-a137-e7b9d409e4a9>

Türi valla arengukavas

3.2. Ettevõtluskeskkond 3.2.3 Eesmärgid ja tegevussuunad 2015-2018

7. Türi linna Tolli, Tehnika ja Kaare tänavate ning Vabriku puiestee rekonstrueerimine ettevõtlusaladele parema ligipääsetavuse tagamiseks

<https://www.riigiteataja.ee/akt/403102013045>

Koostatava Järvamaa maakonnaplaneeringu järgi on maakondliku tähtsusega ettevõtlus- ja tööstusalad kavandatud toime- ja tugi-toimepiirkonna keskusesse, riikliku tähtsusega maanteed ja maakondliku tähtsusega raudtee lähedusse. Järva maakonnas asuvad maakondliku tähtsusega ettevõtlus- ja tööstusalad Mäo-Reopalu koridoris (sh Paide linnas) ning Türi vallasiseses linnas.

<http://jarva.maavalitsus.ee/et/koostatav-maakonnaplaneering>

Kaare tänav ühendab Türi kesklinna ja Kaare tänava ettevõtluspiirkonda. Tänav piirkonnas asub 12 äriühingut. Lisaks tegutseb seal 23 ettevõtet rentnikena erinevatel rendipindadel.

¹⁵ Iga arendatava objekti kohta täidetakse eraldi tabel

ARENDAVA OBJEKTI KIRJELDUS

<p>Arendatava objekti planeeritavad kulud</p>	<p>Kaare tänava, Kreutzwaldi tänava ja Edelaraudtee sissesõitudel teostatakse:</p> <ul style="list-style-type: none"> - projekteerimistööd; - olemasoleva asfaltkatte purustamine teefreesiga ja äravedu; - tee geodeetiline väljamärkimine; - killustikualus sõiduteele ning tee asfalteerimine; - kaablite kaitsmine ja ümbertõstmine ning valgustuse ehitamine; - haljastustööd. <p>Lisaks Kaare ja Kreutzwaldi tänavale jalgtee ehitus.</p>
<p>Arendatava objekti sotsiaal-majandusliku mõju ulatus</p>	<p>Kaare tänav ühendab Türi kesklinna ja Kaare tänava ettevõtluspiirkonda. Tänavapiirkonnas asub 12 äriühingut. Lisaks tegutseb seal 23 ettevõtet rentnikena erinevatel rendipindadel. Endine EPT ala (13 ha), kuhu juurdepääs on ainult Kaare tänava kaudu, on Edelaraudtee valduses. Viimastel aastatel on Edelaraudtee Türi Keskus aktiivselt ala arendanud. Hooned on leidnud rentnikud ja kavandamisel on arendused Edelaraudtee poolt uute ettevõtluspindade ehitamiseks, kuna nõudlus nende pindade järele on märkimisväärselt kasvanud. 2012-2015 aastatel on ala infrastruktuuri investeeritud 343 105,78 eurot. Alal on 19 erinevat äriühingut. Nendes on kokku 334 töökohta. Ala arendaja prognoosib aastas 15 töökohta juurde teket järgnevatel aastatel. Lisanduvad töökohad veel alast väljajäävatele kruntidele, milliste hulgas on tegutsevaid ettevõtteid kui ka vabu ettevõtluskrunte. Ala infrastruktuuri arendusse on planeeritud rajada 4000 ruutmeetrit täiendavat tootmispinda ettevõtluseks. Omavahenditest rajatakse reovee ülepumpla ja planeeritud on täiendav liitumine Eesti Energiaga. Avalikus kasutuses infrastruktuur tänavapiirkonnas on viimastel aastatel rekonstrueeritud (vesi, kanalisatsioon). Kogu ala on piiratud taraga ja elektroonilise valve all. Ala arendaja väitel saavad nad muude infrastruktuuri probleemidega omavahenditega hakkama.</p>

Eeldatav tegevustes osalejate ring	Nimetatud tänavad on Türi valla munitsipaalomandis (vormistamine on töös). Peatöövõtja on Türi vald. Lisaks rekonstrueerivad olemasolevate ettevõtluskruuntide omanikud omal kulul kruuntide sissepääsuteed.
Eeldatavad väljundid ja oodatav tulemus¹⁶	<p>Rekonstrueerimise tulemusena muutub piirkonna avalik infrastruktuur atraktiivsemaks uutele ettevõtetele. Olemasolevad ettevõtted loovad uusi töökohti (eeldatavalt kuni 30 töökohta). Paraneb ja muutub ohutumaks töötajate ligipääs ettevõtetele (kergliiklustee, kõnniteed) ning transpordivahendite ligipääs ettevõtetele. Rekonstrueerimise tulemusena kasvab ettevõtete tulu.</p> <p><i>Statistiline vajadus/ Tegevuse väljundindikaator:</i> <i>Vajadus on ettevõtlusaktiivsuse kasvaks: ettevõtlusaktiivsus kasvab; 2014. a. baastase on 95 ettevõtet 1000 elaniku kohta, 2020. a. sihttase on 122 ettevõtet 1000 elaniku kohta;</i> <i>Vajadus on kogu Järvemaal turvalisust rajada turvalist liikumist võimaldavaid jalg- ja jalgrattateid.</i></p>
Valmisolek tegevuste elluviimiseks¹⁷	Nimetatud ettevõtluspiirkondade tänavate rekonstrueerimine on kajastatud Türi valla arengukavas aastateks 2015-2018. Türi vald on valmis oma eelarvest finantseerima 15% rekonstrueerimise maksumusest. Tehtud on rekonstrueerimise eelkalkulatsioon.

¹⁶ Näiteks maja on valmis, piirkonna ettevõtjate tulu on kasvanud, lisandunud on uusi töökohti (sh lisandväärtusega töökohti) jne.

¹⁷ Kas eeltöid on tehtud, tasuvusanalüüs, kuivõrd vallad ja/või linnad on ise valmis panustama jne.

INFORMATSIOON ARENDATAVA OBJEKTI KOHTA

ARENDATAV OBJEKT¹⁸

Ajakeskus Wittenstein edasiarendamine

Tegevus: sihtkoha eripära rõhutavate terviklike turismitoodete ja -atraktsioonide arendamine ning sihtkoha kui võrgustiku arendamine

Järvamaa arengu eesmärk: Mainekas, atraktiivne, avatud ja arenev maakond, kus elavad ärksa meele ja positiivse hoiakuga inimesed, kes väärtustavad kogukondlikku mõtteviisi ning võtavad vastutuse oma elukeskkonna eest.

Strateegiline eesmärk Järvamaa arengustrateegiast: Ajakeskus Wittenstein Järvamaa Muuseumi ja teiste muuseumite edasiarendamine; vaba aja veetmise võimaluste suurendamine ja arendamine maakonnas; olemasolevate turismiobjektide pidev edasiarendamine ja toetamine

Tegevus Järvamaa arenguleppest: SA Ajakeskus Wittenstein ja Valgehobusemäe suusa- ja puhkekeskuse edasi arendamine

<http://jarva.maavalitsus.ee/documents/119569/0/Jarvamaaarengustrategia16032015.pdf/9344e931-dc56-4944-a137-e7b9d409e4a9>

Eesti riikliku turismiarendukava järgi on kultuuriturismi arendamise peamiseks tegevusteks ajaloo- ja kultuuripärandil (sh linnused, mõisad, muuseumid, kirikud) põhinevate turismitoodete ja vajaliku turismitaristu väljaarendamine lähtuvalt kultuurihuvilise külastaja ootustest ja erihuvidest ning koostöövõrgustike loomine.

Paide linna arengukavas E 28. Rajatud on toimivad turismiobjektid

T 28.1 SA Ajakeskuse Wittenstein ja Vallimäe arendamine

T 28.6 Hesse linnakodanikumaja ja Brasche Apteegi muuseumi rajamine (Tallinna 13) (Paide

Linnavolikogu 24. aprill 2014 määrus nr7)

T 28.9 Linnusekeskuse (sh avatud muuseumifondi) rajamine (Tallinna 9) (Paide Linnavolikogu 24. aprill 2014 määrus nr7)

<https://www.riigiteataja.ee/akt/413052014037>

2010. aastal avatud „Ajakeskus Wittenstein“ (edaspidi Ajakeskus) on tegutsemisaastate jooksul elavdanud olulisel määral piirkonna turismi. Ajakeskus asub Paide ordulinnuse Pika Hermanni tornis, kus eksponeeritakse Eestimaa ajaloo erinevaid perioode läbi huumoriprisma (ajamasin-lift viib külastajaid läbi kaheksa korruse erinevatesse ajastutesse ning etenduste, maitseelamuste jms kaudu pakutakse külastajatele emotsioone ja elamusi).

Selleks, et sise- ja välituristidele veelgi paremini Eestimaa aja- ja kultuurilugu tutvustada ning piirkonda veelgi atraktiivsemaks muuta, on vaja olemasolevat turismiobjekti edasi arendada. See annaks turistidele põhjuse Paide ning Järvamaa külastamiseks mitme päeva jooksul, tugevdades veelgi enam kogu piirkonna üldist arengut.

2013. aastal ühines Kultuuriministeeriumi haldusalasse kuulunud Järvamaa Muuseum SA Ajakeskus Wittensteiniga. Sihtasutusele anti kasutada riigile kuuluv muuseumikogu, mis loob soodsa võimaluse Ajakeskuse laiendamiseks ja edasiarendamiseks. Paidest kujuneks veelgi atraktiivsem ja omanäolisem Kesk-Eesti turismikeskus.

Tänapäeval ei suuda Ajakeskus (vallitorn) ruumipuuduse tõttu vastu võtta kõiki huvilisi ning pakkuda külastajatele aktiivseid tegevusi. Selleks, et museaalide eksponeerimise kaudu külastuselamust veelgi suurendada, meie kultuuripärandit ja ajalugu tutvustada ning praktilisi õpi- ja töötube läbi viia, tuleb Ajakeskust laiendada.

¹⁸ Iga arendatava objekti kohta täidetakse eraldi tabel

Sihtasutusele kuuluvad, Vallimäe nõlval asuvad Paide linna jaoks ajalooliselt olulised hooned, mis täna seisavad osaliselt kasutamata ja on amortiseerunud. Hooneid on kolm - Tallinna tn 9, 11 ja 13. Nimetatud hoonete renoveerimise ja nendesse ekspositsiooni loomisega tekib terviklik külastuskeskkond, mis pakub elamuslikku ja mitmekülgset tegevust igas eas külastajale.

Ajakeskuse edasiarendamisel soovime vallitornis olevate ajastute väljapanekud siduda kolme renoveeritava Tallinna tn hoone väljapanekute ja tegevustega.

Ühte hoonesse on planeeritud linnusekeskus „Ajastute varasalv”, kus läbi kahe korruse eksponeeritakse atraktiivselt museaale (nimetatud Järvamaa kultuurilugu ja ajalugu tutvustavad musaalid asuvad täna Paides Pärnu tn muuseumis, kuid seal on kogu ekspositsioon külastajatele suletud – projekti realiseerudes, muutuvad need külastajatele nähtavaks). Sama hoone teise tiiba tuleb limonaadi ja õllekoda (19 ja 20 saj tegutses Paides mitu joogitööstusettevõtet sh G.Stammi limonaadi ja õllekoda – kellel on Paide ajaloo seisukohast oluline roll). Loodav limonaadi ja õllekoda tuleb külastajatele avatud, kus tutvustatakse limonaadi ja õlle tootmist ning nt kohapeal saab maitsta erinevate ajastute limonaadi sorte (Eesti Wabariigi aeg, tsaari aeg, Nõukogude Liidu aeg ja tänapäev). Kõik viimati nimetatud tegevused on seotud piirkonna ajalooa.

Teise hoonesse on planeeritud „Ehituskunsti keskus”, kus esitletakse ehituskunsti ekspositsiooni koos vastavate töötubadega.

Kolmandasse hoonesse tuleb „dr Hesse ravikoda ja Brasche apteek muuseum“. Näiteks, kui Ajakeskuses tutvustatakse 5-ndal korrusel tsaariaega, siis ravikojas saab kogeda tollel ajastul levinud ravitsemissviise, külastada ajastutruud apteeki ning tutvuda Paidest pärit maailmakuulsa Hesse suguvõsaga.

Nimetatud kolme maja tegevused laiendavad ja täiendavad oluliselt Ajakeskuse tänaseid väljapanekuid ja tegevusi.

Paide ja Järvamaa üheks olulisemaks turismiettevõtluse arengut takistavaks probleemiks on turistide lühiajaline siinviibimine. Probleemi lahenduseks on Ajakeskuse edasiarendamine ja uute turismiprogrammide väljatöötamine (muuta tegevuste ulatust, et seeläbi jääks turisti piirkonda mitmeks päevaks). Programmid hõlmavad endast mitmekülgseid tegevusi, arvestatakse erinevate sihtgruppidega ja võimaldavad orienteeruda nii sise- kui väliturismile.

Turunduse raames tehakse järgmisi tegevusi:

programmide jaoks voldikute, flaierite, brošüüride levitamine messidel, reisikorraldajate võrgustikes ja turismiinfokeskustes (voldikud eesti, inglise, poola, vene, läti, leedu, saksa, soome keelsed);

tarbereklaam – kuulutused, ürituste kavad ajalehtedes. Turundus sotsiaalmeedias;

väljasõidud sise- ja välismessidele (Sankt-Peterburg, Riia, Vilnius, Berliin, Velikije Novgorod, Helsingi, Varssavi), laatadele, hansapäevadele jne ollakse väljas reklaami ja voldikutega;

suhted ajakirjanikega – meediakajastus;

sooduspakkumised – Facebookis mängud, sooduspakkumised laatadel, messidel jne.

Investeeringu tulemusena Kesk-Eesti turismiinfrastruktuur laieneb ja pareneb.

ARENDAVA OBJEKTI KIRJELDUS

Arendatava objekti planeeritavad kulud

Laienduseks vajalike objektide rekonstrueerimine (3 hoonet): linnusekoda „Ajastute varasalv”, dr Hesse ravikoda ja Brasche apteekmuuseum ja Ehituskunsti keskus.

Uute ekspositsioonide loomine

Külastusprogrammide loomine ja turundamine

Linnusekeskuse „Ajastute varasalv”, dr Hesse ravikoja ja Brasche apteekmuuseumi ning Ehituskunstikeskuse turundamine

Linnusekeskus „Ajastute varasalv” ja

Ehituskunstikeskus (Tallinna 9 ja 11) ehitus kokku:

Projekteerimis-uurimustööd

987 644 eurot

34 320 eurot

	Välisrajatised	100 990 eurot
	Alused ja vundamendid	55 333 eurot
	Kandetarindid	41 800 eurot
	Fassaadielemendid ja katused	135 689 eurot
	Ruumitarindid ja pinnakatted	172 928 eurot
	Seadmed (jaotus- ja erivaheseinad, tõste- ja teisaldusseadmed)	30 576 eurot
	Tehnosüsteemid	298 242 eurot
	Ehitusplatsi korraldus- ja üldkulud	27 980 eurot
	Tellija reserv ettenägemata töödeks 10 %	89 786 eurot
	Linnusekeskus „Ajastute varasalv” (Tallinn 9) sisustus kokku:	205 001 eurot
	Eritellimusel ekspositsiooniinventar (muuseumikogule)	74 001 eurot
	Fuajee mööbel (vastuvõtu- ja piletimüügilett, garderoob)	20 000 eurot
	Seadmed õlle ja limonaadi tootmiseks	71 000 eurot
	dr Hesse ravikoda ja Brasche apteekmuuseum (Tallinna 13) ehitus kokku:	251 382 eurot
	Projekteerimis-uurimustööd	7 920 eurot
	Välisrajatised	20 007 eurot
	Kandetarindid	5 886 eurot
	Fassaadielemendid ja katus	69 116 eurot
	Ruumitarindid ja pinnakatted	78 750 eurot
	Tehnosüsteemid	31 850 eurot
	Ehitusplatsi korraldus- ja üldkulud	15 000 eurot
	Tellija reserv ettenägemata töödeks 10 %	22 853 eurot
	dr Hesse ravikoda ja Brasche apteekmuuseum (Tallinna 13) sisustus kokku:	47 000 eurot
	Brasche apteek (apteegi lett, riiulid, tagatoa mööbel)	16 000 eurot
	Hesse ravikoda (töötuba ja Hesse tuba museaalidega, ravitsemise tuba, personali ruum ja köök)	27 000 eurot
	Välisterass (mööbel)	4 000 eurot
	Külastusprogrammide väljatöötamine ja voldikute koostamine kokku:	24 350 eurot
	Ekspositsioonide väljatöötamine ja koostamine	20 000 eurot
	Tõlge (7 keelde –vene, inglise, läti, leedu, soome, saksa ja poola)	350 eurot
	Programmimaterjalide ja infovoldikute trükkimine (20 000 tk)	4000 eurot
	Turundamine (4 välismessil osalemine)	12 000 eurot
	Kokku	1 487 377 €
Arendatava objekti sotsiaal-majandusliku mõju ulatus	<p>Hetkel külastab SA Ajakeskus Wittensteini ca 30 000 külastajat aastas, Järvamaa turismiobjekte külastab ca 100 000 külastajat aastas.</p> <p>Investeeringu tulemusena valmib uus atraktiivne ja omanäoline külastuskeskkond, mis meelitab Järvamaale ja Paide linna külalisi nii Eestist kui ka välismaalt. Järvamaale ja Paidesse ööbima jäävate turistide arv kasvab. Külastajate kasv tõstab piirkonna mainet, majanduslikku efektiivsust, aitab kaasa turismi ja ettevõtluskeskkonna arendamisele ning on aluseks töökohtade ja tööjõukasvule maakonnas.</p> <p>Paide linnas:</p>	

Paide kesklinnas saab arendada ja laiendada väikeettevõtlust (nt Nelja kuninga hotelli arendamine õllespa'ks), pakkudes teenuseid alates stiilsetest söögikohtadest lõpetades kohalikust pärandist kantud suveniiride valmistamisega;

suureneb nõudlus turismialal sh majutus- ja toitlustuses töötajate järele, mis soodustab uute töökohtade teket ja noorte jäämist Paidesse (Eesti Riikliku Turismiarenduskava 2014-2020 kohaselt on majutus- ja toitlustussektor nn hüppelauaks noortele, kuna kõige enam töötajaid on majutuses ja toitlustuses vanusegrupis 20–24).

eeldus kujundada Tallinna tänavast nn muuseumitänav
Maakonnas:

tõmbekeskuse olemasolu Paides elavdab turismialast tegevust kogu maakonnas, soodustades turismialast ettevõtlust ja olemasolevate ettevõtjate tegevuste laiendamist;

tekib vajadus Järvamaa turismiklastri loomiseks

tagab Järvamaa kultuuriloo jätkusuutliku säilitamise

Otsesed kasusaajad

Paide linna elanikud ja ettevõtjad - seoses küllastajate arvu kasvuga elavneb ettevõtlus (majutus, toitlustus, käsitöö valmistamine ja müük) ning jaekaubandus. Seoses majanduse elavnemisega paraneb elanike tööhõive ja sissetulek. Mitmekesisub linna kultuurielu ja pakutavate teenuste hulk. Paide linnas elas 01.01.2015 seisuga 8370 inimest.

Sise- ja välituristid - huvipakkuv külastuskeskus võimaldab erinevaid tegevusi ja teenuseid ning loob eeldused turistide pikemaajaliseks viibimiseks ning ööbima jäämiseks Paide linna.

Paide linn – kasvab tuntus turismisihtkohana, kujuneb huvitav ja omanäoline imago (suureneb koha miljööväärts), mis lähtub ajaloopärandist, turistide arvu kasvuga suureneb linna tulubaas ning kogu piirkonna konkurentsivõime.

Kaudsed kasusaajad

Järva maakond, selle elanikud ja ettevõtjad – seoses küllastajate arvu kasvuga elavneb kogu maakonnas ettevõtlus (majutus, toitlustus, käsitöö valmistamine ja müük) ning jaekaubandus. Seoses majanduse elavnemisega paraneb elanike tööhõive ja sissetulek. Järvamaal elas 01.01.2015 seisuga 31 689 inimest.

Eesti riik – Eesti ajaloolist pärandvara ja kultuurilugu teadvustatakse erinevatele sihtrühmadele. Tekib veelgi atraktiivsem Eesti ajalugu tutvustav väljapanek. Ajalooliselt olulised objektid on korrastatud.

Investeeringu realiseerudes on kasusaanud inimeste orienteeruv arv aastas 75 000, mitterahalist abi saavate ettevõtete arv on 174

Külastuskeskuse küllastajad – ca 65 000 inimest aastas (prognoos põhineb SA Ajakeskus Wittenstein finantsplaanile 2016-2019 – Kultuuriministeriumis kinnitatud)

Piirkonna elanikud – ca 10 000 inimest aastas

Omatulu on prognoositud 2019. aastaks 310 000 eurot.

Turismitulud saadakse eelkõige piletite müügist, ajaloolise apteegitoodete müügist, teenuste (kaaniravi, kupupanek) müügist, töötubade läbiviimisest, programmide müügist (nt sünnipäevad), ruumirendist näitustele, ajastujookide valmistamisest ja müügist, MTÜsse kuuluvate käsitöölise (sepp, puusepp jm)

	<p>toodete müügitulust 20% tuleb keskusele. <u>Mitterahalist abi saavad ettevõtted on:</u> Järvamaa turismi-, majutus- ja toitlustusettevõtted (sh jaemüügikauplused) 127 Paide kultuurikeskus, käsitöökojad, kirikud, kohalikud omavalitsused 47</p> <p>Külustuskeskuse sisust lähtudes on vaja 26 uut töökohta: <u>dr Hesse ravikoda ja Brasche apteekmuuseum</u> Apteek-muuseum - 2 töötajat (programmijuht, giid) dr Hesse ravikoda – 2 (ravitseja, giid) Koristajaid - 1 <u>Linnusekoda „Ajastute Varasalv” ja Ehituskunstikeskus</u> Administraator-klienditeenindaja - 2 Giid - 2 Käsitöökoja tegevusjuhendajad - 4 Koristaja - 2 Õllekoja meister - 1 (õlle ja limonaadi valmistamine) Õlle/limonaadikoja teenindajad - 2 Ajastutoitude valmistajad ja töötubade läbiviijad - 2 Ajastu rollimängijad – 2 (tagavad ajastutruu teeninduse) Sepp – 1 (töötoa juhendaja) Puusepp – 1 (töötoa juhendaja) Ehituskunstikeskuse kuraator – 1 Ehituskunstikeskuse töötoa juhendaja – 1</p> <p>Ettevõtted loovad juurde orienteeruvalt 30 töökohta: Majutusasutused, spa´d külalistemajad - 20 Söögikohad (kokad, teenindajad) - 10 Erasektor finantseerib turismikaartidesse, mis paigaldatakse põhimaanteedele Järva maakonna piirile (6 tk), ajastu programmidesse ja etenduste väljatöötamiseks.</p>
Eeldatav tegevustes osalejate ring	SA Ajakeskus Wittenstein Paide Linnavalitsus Kultuuriministeerium (museaalid kuuluvad riigile) Kesk-Eesti turismiettevõtted ja -ettevõtjad
Eeldatavad väljundid ja oodatav tulemus¹⁹	Paide kui turismitõmbekeskus on muutunud atraktiivsemaks Ajakeskuse laienemiseks vajalikud hooned on rekonstrueeritud ja sisustatud Külustusprogrammid on loodud Ajakeskust on turundatud Uued töökohad on loodud Ekspositsioonid on loodud <p><i>Statistiline vajadus/ Tegevuse väljundindikaator:</i> <i>Kasvama peab Järvamaa turismiobjekte külastavate turistide arv. Oluliselt peab võrreldes Eesti keskmisega kasvama voodikohtade täitumuse näitaja.</i> <i>Järvamaad külastavate turismiobjektide külastajate arv: 2013. a. baastase 99 925</i> <i>2020. a. 150 000 külastust (kasv 50%) / 35 000 majutust (kasv 10%);</i> <i>Voodikohtade täitumus 2013 a kogu Eestis 36% ja Järvamaal 14%</i></p>

¹⁹ Näiteks maja on valmis, piirkonna ettevõtjate tulu on kasvanud, lisandunud on uusi töökohti (sh lisandväärtusega töökohti) jne.

**Valmisolek
tegevuste
elluviimiseks²⁰**

Külastuskeskuse kontseptsioon on valminud. Külastusobjektide (hoonete) eelprojektid on tehtud. Muinsuskaitse kooskõlastused hoonete ümberehitamiseks on tehtud. Toimub järjepidev Järvamaa ajaloo uurimine ja muuseumikogu täiendamine.
Alates 2016. aastast valmisolek tasuta projekti omafinantseering.

---

²⁰ Kas eeltöid on tehtud, tasuvusanalüüs, kuivõrd vallad ja/või linnad on ise valmis panustama jne.

INFORMATSIOON ARENDATAVA OBJEKTI KOHTA

ARENDATAV OBJEKT²¹

Mäo tööstusala

Tegevus: ettevõtluse seisukohast olulise avaliku tugitaristu kaasajastamine ja selle loomine olemasolevate või uute tööstus- ja ettevõtlusalade juurde

Järvamaa arengu eesmärk: Mitmekesise majandusstruktuuriga, ettevõtjasõbralik ja tasuvaid töökohti pakkuv Kesk-Eesti maakond

Strateegiline eesmärk Järvamaa arengustrateegiast: Mäo arenduspiirkonna edendamine ja selle infrastruktuuri arendamine

Tegevus Järvamaa arenguleppest: Mäo ettevõtluspiirkonna arendamine

<http://jarva.maavalitsus.ee/documents/119569/0/Jarvamaaarengustrateegia16032015.pdf/9344e931-dc56-4944-a137-e7b9d409e4a9>

Koostatava Järvamaa maakonnaplaneeringu järgi on maakondliku tähtsusega ettevõtlus- ja tööstusalad kavandatud toime- ja tugi-toimepiirkonna keskusesse, riikliku tähtsusega maanteede ja maakondliku tähtsusega raudtee lähedusse. Järva maakonnas asuvad maakondliku tähtsusega ettevõtlus- ja tööstusalad Mäo-Reopalu koridoris (sh Paide linnas) ning Türi vallasiseses linnas.

<http://jarva.maavalitsus.ee/et/koostatav-maakonnaplaneering>

Mäo tööstusala on Järvamaa oluliseim tööstuspiirkond (kokku 300 töötajat). Lageda detailplaneeringu elluviimine aitaks kaasa uute töökohtade tekkele piirkonnas. Samuti aitab Mäo tööstusala laiendamine kaasa juba praegu Mäo tööstusalas olevate ettevõtete laienemisele.

ARENDATAVA OBJEKTI KIRJELDUS

Arendatava objekti planeeritavad kulud

Mäo tööstusala Lageda detailplaneeringu elluviimine (avaliku tugitaristu loomine). Lageda DP piirkonda jääb 5 kinnistut kokku ca 19 ha lisaks veel teemaa ja tehnovõrkude alune maa. Planeeringu järgi Lageda tee jääb avalikku kasutusse ja hakkab teenindama kogu Lageda planeeringu ala.

Ühele kinnistule rajatakse veo- ja sõiduautode hoolduskeskus; 2le kinnistule laienevad juba praegu Mäo tööstusalas tegutsevad ettevõtted; 1 kinnistu on sobilik erinevate teenuste osutamiseks ning 1 kinnistu sobilik tootmishoone rajamiseks krundile (nt põllumajandusmasinate seadmete tootmiseks või plastjätmete ümbertöötlemiseks).

Pos	Nimetus	Kogus	Ühik	Hind	Summa
1	Sõidutee laius 7m	800	m	520	416 000
2	Kergliiklustee laius 2,5m	800	m	100	80 000
3	Sidekanalisatsioon	620	m	40	24 800
4	Tänavavalgustus	800	m	50	40 000
5	Vesi	600	m	50	30 000
6	Kanalisatsioon	600	m	70	42 000
7	Sadevesi	750	m	120	90 000
	Kokku				722 800

²¹ Iga arendatava objekti kohta täidetakse eraldi tabel

	km 20%				144 560
	Kokku km-ga				867 360
Arendatava objekti sotsiaal-majandusliku mõju ulatus	<p>Maakonna sotsiaal-majandusliku ja ruumilise arengu analüüsi aruande kohaselt käiakse Mäo paikkonda tööle pea igast Järvamaa osast, seega on ettevõtluspiirkond juba praegu väga oluline Järvamaa töökeskkonna mõjutaja. Järva maakonna 48-st paikkonnast neljas suureneb maakonnasisese paikkondade vahelise töörande tulemusel töötajate koguarv (paikkonnas elavate ja töötavate ning sisserändavate töötajate summa) ning ületab tööajal paikkonnas elavate töötajate arvu: Mäo (kasv 210 in, 439%), Mündi (kasv 54 in, 163%), Imavere (kasv 54 in, 118%), Reopalu (kasv 1 in, 102%). Mäo märkimisväärne töötajaskonna kasv on tingitud sellest, et Mäo paikkonnas elab vähe inimesi, kuid Mäo on arenenud oluliseks töökohtade pakkujaks.</p> <p>Detailplaneeringu elluviimine suurendab Mäo piirkonna osatähtsust veelgi.</p>				
Eeldatav tegevustes osalejate ring	<p>AS Mäo Invest Woodman OÜ Nõlvak ja CO Hõbevara OÜ</p>				
Eeldatavad väljundid ja oodatav tulemus²²	<p>On laiendatud 5 kinnistu võrra Mäo tööstusala ja on lisandunud uued töökohad (valmisolek ca 300 uue töökoha tekkeks). Lageda tööstusalal on oodatud töötleva tööstuse ettevõtted näiteks masinaehituse või puidu valdkonnas ning neid teenindavad ettevõtted (sh remonditöökojad). Puidust eelistatud esmatöötlus või täiendavad tööd, mis sobiksid Viking Window tootmisega: liimpuit, hõõvelpinnad, uksetahvlid, lengilaiendid jne</p> <p><i>Statistiline vajadus/ Tegevuse väljundindikaator:</i> <i>Järvamaa keskmine palk peab jõudma aastaks 2020 Eesti keskmisele tasemele lähedale. 2014. a. IV kv. baastase 855 eurot, 2020. a. sihttase 1 114 eurot;</i> <i>Kasvama peab Järvamaal toodetud sisemajanduse koguprodukti osakaal Eesti sisemajanduse koguproduktis. Järvamaal toodetud sisemajanduse koguprodukti osakaal Eesti sisemajanduse koguproduktis tõuseb aastaks 2020 1,7%-ni; baastase 2013. a. 1,6%. Elaniku kohta SKP baastase 2013.a. seisuga on 9771 eurot, iga-aastane tõus 15%.</i> <i>Samuti on vajadus ettevõtlusaktiivsuse kasvaks: ettevõtlusaktiivsus kasvab; 2014. a. baastase on 95 ettevõtet 1000 elaniku kohta, 2020. a. sihttase on 122 ettevõtet 1000 elaniku kohta;</i></p>				
Valmisolek tegevuste elluviimiseks²³	<p>Koostatud on detailplaneering tegevuste elluviimiseks. Ettevõtjatel on valmisolek tegevuste omafinantseerimiseks.</p> <p>Ettevõtjatel valmisolek äriplaanide elluviimiseks (kinnistustiseste hoonete, platside ja kommunikatsioonide ehitamine).</p>				

²² Näiteks maja on valmis, piirkonna ettevõtjate tulu on kasvanud, lisandunud on uusi töökohti (sh lisandväärtusega töökohti) jne.

²³ Kas eeltöid on tehtud, tasuvusanalüüs, kuivõrd vallad ja/või linnad on ise valmis panustama jne.

ARENDAV OBJEKT²⁴

Paide linna Pärnu tn kõnni- ja kergliiklustee rajamine Reopalu kalmistust kuni riigimaantee T5-ni

Tegevus: keskuste ja tagamaa vaheliste ühenduste, sealhulgas ühistransport ning jalg- ja jalgrattatee, arendamine

Järvamaa arengu eesmärk: Heade ühenduste, kaasaegse infrastruktuuri ja puhta loodusega ning säästlikkust väärtustav maakond.

Strateegiline eesmärk Järvamaa arengustrateegiast: jalg- ja jalgrattateede võrgustiku edasiarendamine

Tegevus Järvamaa arenguleppest: Jalg- ja jalgrattatee võrgustiku laiendamine.

<http://jarva.maavalitsus.ee/documents/119569/0/Jarvamaaarengustrategia16032015.pdf/9344e931-dc56-4944-a137-e7b9d409e4a9>

Riiklik transpordi arengukava 2014-2020 toob ühe suurema arenguvajadusena välja vajaduse vähendada linnades autokasutuse osakaalu, parandades kõndimise, rattaga sõitmise ja ühistranspordi kasutamise võimalusi, muuhulgas läbi erinevate liikumisviiside parema ühendamise. Samuti on arengukavas märgitud, et linnade liikuvuse planeerimine lähtub eelkõige parema elukeskkonna kujundamisest. Läbi mugava ja nutika liikumiskeskonna tagamise ja läbi kompaktse planeerimise ja säästvate liikumisviiside eelistamise peab kasvama inimeste osa, kes saavad tööle kõndida või rattaga sõita ja ka kasutada seda võimalust. On tehtud eeldus, et tööle käimise viis kirjeldab ka üldisemalt liikumisviiside valikut.

Paide linna arengukavas.

E 13. Tänavate võrgustik on linna arengut toetav ja igapäeva elu vajadusi rahuldav

T 13.5. Kergliiklusteede võrgustiku väljaehitamine ja ühendamine naaberomavalitsuste kergliiklusteede võrgustikuga

<https://www.riigiteataja.ee/akt/413052014037>

Paide linna Pärnu tänava kõnni- ja kergliiklustee rajamine ühendab Paide linna kõnniteedevõrgu Reopalu-Türi ja Reopalu-Väätsa kergliiklusteedega. Täna Paidesse suunduvate kergliiklusteede võrgustik ei ole omavahel seotud. Nii Türi kui ka Väätsa poolt kuni Reopalu ringini kulgevad maanteega paralleelselt uued kergliiklusteed. Paide kesklinnast Reopalu surnuaiani viib kõnnitee ja surnuaiast Pärnuvälja tänavani vana amortiseerunud kitsas kõnnitee. Kuid Pärnuvälja tänavast kuni Reopalu ringini puudub kergliiklustee hoopiski. Antud situatsioon on liikumiseks eriti ohtlik ja ebamugav. Vaja on välja ehitada ka sõiduteest ülekäik, et teed ühendada.

2016.a alustab ka Maanteeamet riigimaantee T5 rekonstrueerimist, seega saavad üheaegse teede rekonstrueerimise käigus tekkida sujuvad üleminekud.

Uue maakonnaplaneeringu koostamise käigus on kavandatud jalg- ja jalgrattateed lähtuvalt selle olulisusest maakonna arengu tagamisel jagatud kolme järku. I järgu ehk kõige kõrge järgu moodustavad jalg- ja jalgrattateed, mille rajamisel on otsene mõju töökohtade ja teenuste kättesaadavusele (sh ohutuse seisukohalt), arvestab inimeste liikumissuundi ning ühendab tagamaid teeninduskeskustega ning toime- ja tugi-toimepiirkonnakeskusega. Lõigud on enamjaolt kuni 4 km pikad, mis on optimaalne pikkus igapäevaseks läbimiseks. I järgu jalg- ja jalgrattateeks on planeeritud ka Reopalu kergliiklustee.

<http://jarva.maavalitsus.ee/et/koostatav-maakonnaplaneering>

²⁴ Iga arendatava objekti kohta täidetakse eraldi tabel

- - Türi ja Väätsale kulgevad kergliiklusteed ning Paide linnas olemasolev kergliikustee
- - Selle projekti raames projekteeritav ja väljajähtatav uus kergliikustee lõik sõidutee lähes (160 m)
- - Selle projekti raames kergliiklusteoks rekonstrueeritav sõidutee (180 m)
- - Varemprojekteeritud ning selle projekti raames väljajähtatav kergliikustee lõik (110 m)

ARENDAVA OBJEKTI KIRJELDUS

<p>Arendatava objekti planeeritavad kulud</p>	<p>Eskiisprojekti koostamine Põhiprojekti koostamine Kõnni- ja kergliiklusteede ehitamine Uute ja olemasolevate kergliiklusteede ühendamise Maksumus 211 106€, sh toetus 179 440€. Rajatava kergliiklustee pikkus kokku on 650 meetrit.</p>
<p>Arendatava objekti sotsiaalmajandusliku mõju ulatus</p>	<p>Pärnu tänava lõpp ja Pärnuvälja tänav on üks linna tööstuspiirkondi (peamiselt tootmine, jae- ja hulgimüük, ehitus- ja remonditööd), kus asub hetkel 31 ettevõtet ja töötab ca 150 inimest. Nimetatud ettevõtetes töötab lisaks Paide linna elanikele veel ka Reopalu ja Kirna piirkonna elanikke ja nende jalgsi või rattaga tööle/koju minek kergliiklustee puudumise tõttu on äärmiselt ohtlik.</p> <p>Kergliiklusteest kaudsed kasusaajad on ka teised Väätsa ja Türi suunal elavad inimesed, kes nt Paidesse jalgrattaga tööle suunduvad (mitte ainult Pärnuvälja tänavale ja Pärnu tn lõppu). Viimase rahvastikuloenduse andmetele suundub igapäevaselt Reopalust Paidesse tööle 58 % piirkonna elavatest töötajatest ja 41 % Kirnas elavatest töötajatest. Lisaks asub Reopalus saetööstus, kus töötab 28 Paide linna elanikku.</p>
<p>Eeldatav tegevustes osalejate ring</p>	<p>Paide Linnavalitsus</p>

<p>Eeldatavad väljundid ja oodatav tulemus²⁵</p>	<p>Kõnni- ja kergliiklusteed on rajatud Kergliiklusteede võrgustik on ühendatud (Paide linna kõnniteede ühendamine Reopalu-Türi ja Reopalu-Väätsa kergliiklusteedega) Töölisele on loodud turvaline liikumisvõimalus tööle/koju Ettevõtjad, töötajad ja linnaelanikud on rahulolevad Projekti elluviimise tulemusena kõrvaldatakse kergliiklusteede võrgustiku tänane kitsaskoht täielikult ja toimepiirkonna töökohad ning teenused muutuvad inimestele paremini kättesaadavateks.</p> <p><i>Statistiline vajadus/ Tegevuse väljundindikaator:</i> <i>Vajadus on ettevõtlusaktiivsuse kasvaks: ettevõtlusaktiivsus kasvab; 2014. a. baastase on 95 ettevõtet 1000 elaniku kohta, 2020. a. sihttase on 122 ettevõtet 1000 elaniku kohta;</i> <i>Vajadus on kogu Järvemaal turvalisust rajada turvalist liikumist võimaldavaid jalg- ja jalgrattateid.</i></p>
<p>Valmisolek tegevuste elluviimiseks²⁶</p>	<p>Paide Linnavalitus koostöös Maanteeametiga töötasid välja riigimaantee T5 rekonstrueerimise projektis projekti lahendused kergliiklusteede ühendamiseks. 2015. a valmis tänava valgustus. Nimetatud valgustuse väljaehitamisel on juba arvestatud uue kergliiklustee rajamisega.</p> <p>Alates 2017. aastast valmisolek tasuta projekti omafinantseering.</p>

²⁵ Näiteks maja on valmis, piirkonna ettevõtjate tulu on kasvanud, lisandunud on uusi töökohti (sh lisandväärtusega töökohti) jne.

²⁶ Kas eeltöid on tehtud, tasuvusanalüüs, kuivõrd vallad ja/või linnad on ise valmis panustama jne.

ARENDATAV OBJEKT²⁷

Väätsa Taastuenergia õppekeskus

Tegevus: sihtkoha eripära rõhutavate terviklike turismitoodete ja -atraktsioonide arendamine ning sihtkoha kui võrgustiku arendamine

Järvamaa arengu eesmärk: Mainekas, atraktiivne, avatud ja arenev maakond, kus elavad ärksa meele ja positiivse hoiakuga inimesed, kes väärtustavad kogukondlikku mõtteviisi ning võtavad vastutuse oma elukeskkonna eest.

Strateegiline eesmärk Järvamaa arengustrateegiast: vaba aja veetmise võimaluste suurendamine ja arendamine maakonnas

Tegevus Järvamaa arenguleppest: Vaba aja veetmise võimaluste suurendamine ja arendamine maakonnas

<http://jarva.maavalitsus.ee/documents/119569/0/Jarvamaaarengustrategia16032015.pdf/9344e931-dc56-4944-a137-e7b9d409e4a9>

Väätsa arengukava 2010-2023 Turismi valdkonna eesmärk: Väätsa vald on parim puhke- ja turismipiirkond Kesk-Eestis, kus on mitmekesised võimalused puhkamiseks ja aktiivseks vaba aja veetmiseks.

Saavutamise vahendid: *uute teenuste arendamisele, sh toitlustuse ja majutusteenuste tekkele ning olemasolevate teenuste arendamisele, kaasa aitamine; *rahvusvaheline koostöö ning koostöö valla ettevõtjatega

<https://www.riigiteataja.ee/akt/402012015049>

Eesti regionaalarengu strateegia 2014-2020 toob välja, et piirkonnaspetsiifiliste ressursside oskuslikumaks kasutuselevõtuks pealinnapiirkonnast väljaspool on oluline keskenduda teadusmahukamatele ja uuenduslikele tegevusaladele intelligentsete hoonete ja keskkonnatehnoloogiate arendamisel (Rakvere, Järvamaa) ning ehitusmaterjalide tootmisel.

Eesti riikliku turismiarengukava järgi on üheks läbivaks printsiibiks piirkondlike turismitoodete arendamisel külastaja teekonna põhimõtte järgimine. Üheks peamiseks tegevuseks piirkondlike turismitoodete arendamisel on piirkondlikku eripära rõhutavate terviklike turismitoodete ning marsruutide arendamine erinevatele sihtrühmadele.

Järvamaa kui põllumajanduspiirkonna peamised turismiatraktsioonid on Valgehobusemägi ja Tammsaare muuseum. Lõuna- Järvamaal (Tartu mnt ja raudtee lähiumbrus) asuvad üksikud objektid- Ajakeskus Wittenstein (Paide), Piimandusmuuseum (Imavere), Ringhäälingumuuseum (Türi), Jalgrattamuuseum (Väätsa). Piirkonna külastaja teekond ei ole tervik, koosneb reeglina üksikutest objektidest ja oma atraktiivsusest ei suuda piisaval arvul külastajaid piirkonda meelitada (mitmekülgsete tegevuste puudumine, pikk sõit piirkonda ajaliselt ebaotstarbekas).

Eesmärk on Taastuenergia õppekeskuse loomisega tõsta piirkonna külastajate arvu ning pikendada turisti külastusaega Järvamaal, luues sellega juurde uusi töökohti.

Arendatakse välja taastuenergia õppekeskus, mille tegevused põhinevad uurimis- ja avastusõppel (sarnaselt AHHA ja Energia Avastuskeskusele). Arendatav objekt annab lisandväärtust tervele piirkonnale, kuna on olemasolevate muuseumite kõrval tegevust, meelelahutust ja liikumist pakkuv. Õppekeskuse osaks on Väätsa vallas paiknevad turismi ja

taastuenergia näidisobjektid- Väätsa Põhikool, Jalgrattamuuseum, Väätsa Prügila, Euroopa suurim piimafarm Lõõlas. Õppekeskuse omapäraks on liitreaalsuse kasutamine, mis võimaldab visualiseerida otsese vaatluse eest varjatud tööprotsesse, luua „nähtamatuid“ stende, arendada õppetegevusi ja suurendada läbi tehnoloogia külastaja huvi.

[Video liitreaalsusest.](#)

ARENDAVA OBJEKTI KIRJELDUS

Arendatava objekti planeeritavad kulud

Eksponaadid ja muud õppevahendid 60 000
Infostendid, infoviidad, liitreaalsusmärgid 6500
Liitreaalsuse disain ja programmeerimine 34 800
Digivahendid liitreaalsuse kasutamiseks 9 000
Taastuenergia robotika, energiateater jne 12 000
Turundus Eestis ja välismaal 14 000
Puuetega inimestele ligipääsu loomine 21 000

Pärast käivitamisfaasi rahastatakse ja arendatakse keskust omatuludest.

Arendatava objekti sotsiaal-majandusliku mõju ulatus

Talveperioodil õpilasgruppe võõrustav õppekeskus vähendab turismi hooajalisusest tulenevat mõju turismile, võimaldades toitlustus ja majutuskohtade tegevuse aastaringset.

Järvamaa arengustrateegia aastani 2020 märgib, et põllumajandustootmises toimunud muudatused (spetsialiseerumine, efektiivsuse ja konkurentsivõime kasv, uute tehnoloogiate rakendamine) on järjest vähendanud selle valdkonnaga hõivatute arvu. Eesti Regionaalarengu Strateegia 2014- 2020 näeb ette Järvamaal keskkonnatehnoloogiate arendamise, mis on otseses seoses põllumajandusega ja aitab sektoris töökohti säilitada. Seega on mõistlik arendada turismisektorit samuti antud valdkonnas, eriti arvestades, et piirkonnas puuduvad turistide jaoks huvi pakkuvad looduslikud (meri, maastik) või inimtekkelised (turismitalud) vaatamisväärsused.

Piirkonna külastaja teekond muutub tervikuks, pakkudes piisaval arvul mitmekülgseid tegevusi meelitamaks rohkem turiste, suurendades seeläbi kõigi külastusobjektide külastajate arvu. Omakorda pikeneb Järvamaal veedetud aeg, suurendades majutuskohtade ja toitlustuskohtade klientide arvu oluliselt. Kuna tegemist on osaliselt maapiirkonna ja erinevate keskustega, suureneb vajadus transpordi teenuse järgi, seda eriti piirkonda rongiga saabujatele (Tallinna suund).

Kaudne mõju on taastuenergia kasutamisest ja energiasäästust tekkiv teadmiste kasv, mis aitab tulevikus säästa raha. Maakonnas toimivad positiivsed näited kanduvad üle majapidamistesse ja leiavad seal rakenduse, suurendades piirkonna atraktiivsust kaasaegse ja tehnoloogiliselt areneva elukeskkonna näol.

Arendatava objekti külastajate põhiline sihtrühm on:

- Kooliõpilased (võimalus õppekavades kohustusliku õppematerjali huvitav läbimine)
- Pered, kes soovivad saada uusi ja põnevaid elamusi

	<ul style="list-style-type: none"> - Välisturist- külastaja ja laagrites osaleja (lähimad sarnased objektid kitsas teemavaldkonnas asuvad Prantsusmaal ja Poolas) - Valdkonnast huvitatud täiskasvanud Eestist ja välismaalt-suvekoolid ja koolitused. <p>Planeeritud on 3 aastat pärast projekti käivitamist senise turistide arvu kasv Väätsal 2000 inimeselt kuni 15 000 inimesele aastas. Piirkonna teistes külastuskohtades kasvab külastajate arv 10-25%. Külastaja teekonna pikkus kasvab 1 tunnilt 3-4 tunnini (sealhulgas õppekeskuse külastusaeg ca 1,5 h). Suurem külastajate arv piirkonnas motiveerib pakkuma lahendusi, mis võimaldaks külastajal veeta vaba aega puhates (SPA, veeatraksioonid jne)</p> <p>Taastuenergia õppekeskus seotakse ruumiliselt (kõrval asuv koolihoone) ja haridusalaselt Väätza Põhikooliga. Õppekeskuse kompetentsid on lisaks üldhariduskoolides nõutavatele teadmistele planeeritud siduda täiskasvanuõppega. Siinkohal tehakse koostööd Töötukassa, Tallinna Tehnikaülikooli, Järvamaa Arenduskeskuse ja Süda- Eesti Sotsiaaltöö Keskusega koolitamaks lisaks töötutele ka töötavaid täiskasvanuid. Väätza Põhikooli planeeritud digilabori ja koostöös Tallinna Tehnikaülikooliga loodav Minimektory võimaldavad taastuenergia teadmiste ühendamisel pakkuda põnevamat ja tuleviku oskustele suunatud täiskasvanuõpet, mille pakkumise eelduseks on eelkõige maakonnas asuvad kompetentsid.</p>
Eeldatav tegevustes osalejate ring	<p>Väätza Põhikool, AS Väätza Prügila, AS Väätza Agro, OÜ Väätza Soojus, MTÜ Eesti Jalgrattamuuseum, Energia Avastuskeskus, Eesti Taastuenergia Koda, Eesti Maaülikool, Tallinna Tehnikaülikool, AS Elering, Tartu Regiooni Energiaagentuur, Keskkonnaamet.</p> <p>Kaudsed osalejad majutuskeskus Vana Tall ja OÜ Ennuka Reisid.</p>
Eeldatavad väljundid ja oodatav tulemus²⁸	<p>Järvamaale luuakse Eestis ja Euroopas ainulaadne keskus, mille atraktiivsus põhineb kahel komponendil:</p> <ul style="list-style-type: none"> - taastuenergia ja energiasääst- avastamise- ja kogemusõpe, käega katsutavad eksponaadid, rändnäitused - liitreaalsus (digimaailma ja pärismaailma ühendamine) <p>Korduvkülastuse tagavad teemanäitused ja Euroopa teadusasutuste rändnäituste võõrustamine (näituste all on mõeldud kogemusõpet toetavaid aktiivtegevustest koosnevaid näituseid).</p> <p>Kavandatavad tegevused:</p> <ul style="list-style-type: none"> - Õppekeskuse sisustamine eksponaatide, makettide, näitlikustavate vahenditega; - Õppeprogrammide koostamine vastavalt üldhariduskoolide õppekavadele- ainetes omavaheline lõimimine (nt 8 klassis nõutud geograafia ja tööõpetuse teemad lõimituna); - Töötubade sisustamine ja tegevusprogrammide väljatöötamine (meisterdamise ja katsetoad, nt tuulegeneraatorite tegemine jne);

²⁸ Näiteks maja on valmis, piirkonna ettevõtjate tulu on kasvanud, lisandunud on uusi töökohti (sh lisandväärtusega töökohti) jne.

	<ul style="list-style-type: none"> - Eksamilabori loomine (ette antud aja jooksul tuleb lahendada ülesanded, nt. 9 klassi füüsika ülesannete õigel lahendamisel pääseb saadud koodivihjete abil ruumist välja); - Väätša prügila ja Lõõla suurfarmide jaoks õppeprogrammide väljatöötamine ja vajalike vahenditega sisustamine (stendid, maketid); - Jalgrattamuuseumi juurde energiateatri loomine (vajalik elektrienergia toodetakse jalgrataste väntamisega jne), samuti Väätša- Türi raudteejaama vahelise energiat talletava rattalaenu loomine; - Luuakse teiseldatast võistlusrada isevalmistavatele taastuvenergia (päike, tuul, vesi) robotsõidkitele ja võimalused üle-Eestilisteks taastuvenergia leiutiste võistlusteks; - Korraldatakse praktiliste, keskkonnatehnoloogia õppega tegelevaid energia- ja keskkonnateemalisi laagreid välismaalastele; - Korraldatakse taastuvenergia teemalisi seminare - Valmistatakse turundusmaterjalid- ja kampaaniad, sündmused (külastuspiirkonnale tervikuna) - Osaletakse koos ülikoolidega Euroopa rändnäituste (teadusnäitused) ehitamises ja Väätšale toomises <p>Tulud on planeeritud järgmistest tegevustest:</p> <ul style="list-style-type: none"> - õppekeskuse külastus - konverentsid - noortelaagrid - rahvusvaheliste rändnäituste ehitamises osalemine <p><i>Statistiline vajadus/ Tegevuse väljundindikaator:</i> <i>Kasvama peab Järvamaa turismiobjekte külastavate turistide arv. Oluliselt peab võrreldes Eesti keskmisega kasvama voodikohtade täitumuse näitaja. Järvamaad külastavate turismiobjektide külastajate arv: 2013. a. baastase 99 925 2020. a. 150 000 külastust (kasv 50%) / 35 000 majutust (kasv 10%);</i> <i>Voodikohtade täitumus 2013 a kogu Eestis 36% ja Järvamaal 14%</i></p>
<p>Valmisolek tegevuste elluviimiseks²⁹</p>	<p>Taastuvenergia õppekeskuse rajamiseks tehakse koostööd Tallinnas asuva Energia Avastuskeskusega, Eesti Taastuvenergia Kojaga, AS Eleringiga ning kahe ülikooliga, kes on valmis vastavalt panustama teadmistega või rahaliselt.</p> <p>Väätša vald on valmis rahaliselt õppekeskuse loomisesse panustama. Tööle on võetud leiutaja-projektijuht, tehtud on esialgsed tasuvusanalüüsid ja kontseptsioon, käivad läbirääkimised Läänemere riikide teadusasutustega rahvusvahelise koostöö osas.</p> <p>Õppekeskuse ruumideks kasutatav mõis on renoveeritud, põhikooli renoveerimistööd lõppevad mai 2016. Vajalik investering hoonetesse seisneb liikumispuudega inimestele liikumisvõimaluste loomises.</p> <p>Väätša Prügila korraldab täna keskkonnateemalisi ekskursioone ja</p>

õpetubasid. Lõõla tutvustatakse piimatoomise protsessi kui ka innovatsioonilist lähenemist energia kokkuhoiuks (ehituslikud lahendused, toomisprotsess). Väätsa vald rajab põhikooli energia tarbmist ja toomist monitooriva süsteemi mis visualiseeritakse küllastajatele. Samuti rajatakse energia õppeklassid (sh õuesõppeklass).

Eesti Jalgrattamuuseum plaanib tegevuse laiendamist ja mitmekesistamist. Väätsa aleviku keskel asuva järve ümbrusesse on planeeritud terviseradade rajamine, ranna korrastamine ja vesiatraktsioonide rajamine, pakkmaks küllastajatele võimalusi lõõgastumiseks.

INFORMATSIOON ARENDATAVA OBJEKTI KOHTA

ARENDATAV OBJEKT¹

Paide keskväljaku rekonstrueerimine ja aktiveerimine

Tegevus: linnakeskuse avaliku ruumi, sealhulgas linnasüdamed ja väljakud, kaasajastamine ettevõtlusele atraktiivsemaks muutmiseks

Järvamaa arengu eesmärk: Mitmekesise majandusstruktuuriga, ettevõtjasõbralik ja tasuvaid töökohti pakkuv Kesk-Eesti maakond; Mainekas, atraktiivne, avatud ja arenev maakond, kus elavad ärksa meele ja positiivse hoiakuga inimesed, kes väärtustavad kogukondlikku mõtteviisi ning võtavad vastutuse oma elukeskkonna eest.

Strateegiline eesmärk Järvamaa arengustrateegiast: tehnilise infrastruktuuri rajamine ettevõtluse arengu toetamiseks; vaba aja veetmise võimaluste suurendamine ja arendamine maakonnas

<http://jarva.maavalitsus.ee/documents/119569/0/Jarvamaaarengustrategia16032015.pdf/9344e931-dc56-4944-a137-e7b9d409e4a9>

Paide linna arengukavas on eesmärk: E 27. Korrastatud vanalinn on atraktiivne elu-, ettevõtlus- ja turismipiirkond. Selle täitmiseks on keskväljaku rekonstrueerimine vajalik: T 27.6 Jalakäijate liikumistsoonide laiendamine Keskväljaku ja selle lähiumbruskonna piirkonnas.

Paide vanalinna arengukava eesmärk: Paide vanalinn on heakorrastatud ja väärikas elamise, töötamise ning sisuka vaba aja veetmise paik. Selle eesmärgi täitmiseks vajalik: T9 Keskväljaku ja selle lähiumbruse tänavate rekonstrueerimine koos tänavavalgustuse rekonstrueerimisega, s.h Rüütli tänava rekonstrueerimine, Pika tänava rekonstrueerimine

<https://paide.kovtp.ee/arengukavad>

ARENDATAVA OBJEKTI KIRJELDUS

Arendatava objekti planeeritavad kulud	Arendatava objekti indikatiivsed tegevused:	
	Autoala vähendamine ja seeläbi ettevõtluseks/ kauplemiseks ja teenindamiseks paremate võimaluste loomine. Atraktiivsemate avaliku ruumi kasutamise võimaluste loomine	
	Ettevalmistus-lammutustööd	25 451 eurot
	Kirikutagune plats	128 363eurot
	Keskväljak	291 475 eurot
	Liikluskorraldusvahendid	43 399 eurot
	Valgustid	21 589 eurot
	Kokku	510 278 eurot
Arendatava objekti sotsiaal-majandusliku mõju ulatus	Paide on linnaplaneeringuliselt üks paremini säilinud näiteid Eesti väikelinnade hulgas – säilinud on ajalooline keskväljak (endine turuplats) koos keskaegse regulaarse tänavavõrguga. Praegusel ajal on kujunenud probleemiks kesklinna tähtsuse langus, kuna linnaruum on hakanud laienema kesklinnast välja. Selleks, et linnasüdame atraktiivsust taas äratada vajab see uuenduslikke muudatusi. Keskväljaku ääres on linna olulised ajaloolised objektid (kirik ja raekoda). Samasse on koondunud	

	<p>poeketid, kuid täielikult arendamata on kohvikukultuur. Paides puuduvad välikohvikud ja melu ning emotsioon, mis nendega kaasnevad.</p> <p>Investeeringu tulemusel on Paide keskväljak muutunud atraktiivseks õdusa miljööga esindusväljakuks, kuhu tahetakse tulla ja mida soovitakse külastada. Uudne lahendus võimaldab korraldada avalike üritusi ja tulla ettevõtjatel tänavale kauplemise (välikohvikud, taimemüügi platsid jms). Paide linn on muutunud atraktiivseks elu- ja külastuspaigaks. Elanike ja külastajate kasv tõstab piirkonna majanduslikku efektiivsust, aidates kaasa turismi ja ettevõtluskeskkonna loomisele ning olles seetõttu aluseks ka uute töökohtade loomisel. Keskväljak ilmestab oluliselt linnapilti ning aitab kujundada positiivset mainet mitmes valdkonnas – nii töö-, ettevõtlus -, elukoha-, kui ka turismi seisukohalt.</p> <p>Kasusaajad: 32 piirkonna ettevõtet ja nende töötajad ning kliendid/koostööpartnerid.</p> <p>Kaudselt saavad kasu kõik Paide linna ettevõtted, elanikud ja linnakülalised.</p>
<p>Eeldatav tegevustes osalejate ring</p>	<p>Paide Linnavalitsus Eesti Arhitektide Liit Muinsuskaitseamet Keskväljaku ümbruses tegutsevad ettevõtjad Projekteerimisfirmad Ehitusfirmad</p>
<p>Eeldatavad väljundid ja oodatav tulemus⁴</p>	<p>Aktiveeritakse oluline kesklinna piirkond. Tekitatakse tugev impulss uue inimhõõtmelise kvaliteetse linnaruumi tekkeks, mis mõjutab ettevõtluse ja kogu linna edasist arengut.</p> <p>Autoala vähendamine ja seeläbi kauplemiseks paremate võimaluste loomine, lisandunud on atraktiivne objekt ja/või tegevus</p> <p>Paide linn on saanud endale esindusväljaku</p> <p>Piirkonna ettevõtluse arendamiseks on loodud paremad võimalused</p> <p>Linnaelanikel ja külastajatele on laiemad võimalused tarbida erinäolisi teenuseid</p> <p>Külastajate arv on kasvanud ja majandus elavnenud - võimalused ettevõtete ja töökohtade kasvuks on loodud</p> <p>Ettevõtete tulud on kasvanud</p> <p>Ettevõtjad, töötajad, linnaelanikud ja linnakülalised on rahulolevad</p> <p>Projekti tulemusena taastatakse ajalooline linnasüda. Kaasaegsed lahendused loovad atraktiivse eri funktsioone pakkuva keskkonna.</p> <p>Keskväljak integreerib linnaruumi ning soodustab erinevate ettevõtlusvormide teket ja koostööd.</p>
<p>Valmisolek tegevuste elluviimiseks³⁰</p>	<p>Tehtud on maa-ala topogeodeetiline mõõdistus ning Paide linna keskväljaku ja selle lähiümbruse tänavate rekonstrueerimisprojekti tööprojekt.</p>

³⁰ Kas eeltöid on tehtud, tasuvusanalüüs, kuivõrd vallad ja/või linnad on ise valmis panustama jne.

INFORMATSIOON ARENDATAVA OBJEKTI KOHTA

ARENDATAV OBJEKT³¹

Koigi mõisa peahoonele täiendava teenuse avamine mõisa aia külastuskeskuse (aednikumaja) näol

Tegevus: sihtkoha eripära rõhutavate terviklike turismitoodete ja -atraktsioonide arendamine ning sihtkoha kui võrgustiku arendamine

Järvamaa arengu eesmärk: Mainekas, atraktiivne, avatud ja arenev maakond, kus elavad ärksa meele ja positiivse hoiakuga inimesed, kes väärtustavad kogukondlikku mõtteviisi ning võtavad vastutuse oma elukeskkonna eest.

Strateegiline eesmärk Järvamaa arengustrateegiast: Ajakeskus Wittenstein Järvamaa Muuseumi ja teiste muuseumite edasiarendamine; ajaloolise väärtusega kirikute, arheoloogia- ja ajaloomälestiste korrastamine; vaba aja veetmise võimaluste suurendamine ja arendamine maakonnas; olemasolevate turismiobjektide pidev edasiarendamine ja toetamine

Tegevus Järvamaa arenguleppest: Vaba aja veetmise võimaluste suurendamine ja arendamine maakonnas

<http://jarva.maavalitsus.ee/documents/119569/0/Jarvamaaarengustrategia16032015.pdf/9344e931-dc56-4944-a137-e7b9d409e4a9>

Eesti riikliku turismiarendukava järgi on kultuuriturismi arendamise peamisteks tegevusteks ajaloo- ja kultuuripärandil (sh linnused, mõisad, muuseumid, kirikud) põhinevate turismitoodete ja vajaliku turismitaristu väljaarendamine lähtuvalt kultuurihuvilise külastaja ootustest ja erihuvidest.

Koigi valla arengukavas 3.3.3.2.2 Koigi mõisa kujundamine kultuuri- ja turismikeskuseks.

- Jätkeb mõisa renoveerimine. Kavandatakse Koigi mõisa kohandamine esindusüritusteks, pidades sealjuures silmas mõisakooli jätkusuutliku majandamise printsiipi. Lülitatakse piirkonna mõisad ja mõisapargid erinevatesse reisipakettidesse, restaureeritud kammersaaliga lülitatakse kontsertide sarjadega. Alustatakse valla ajaloo ja kultuuripärandi eksponeerimist.*

- Kooskõlas arhitektuuripärandi säilitamise ja muinsuskaitsealaste põhimõtetega kavandatakse objektide atraktiivust ja külastatavust toetavate objektide ning rajatiste renoveerimist ja rajamist.*

Tegevuskavas 13.Turism 3. Koigi mõisa kompleksist on välja kujunenud atraktiivne kultuuri- ja (turismi) külastuskeskus

<https://www.riigiteataja.ee/akt/422052014022>

Koigi mõis on rekonstrueeritud aastatel 2008-2009 EMP vahendite kaasabil Koigi valla poolt. Mõisast on kujundatud lisaks koolile külastuskeskus, mida pakutakse seminaride, õpitubade ja tähtpäevade korraldamiseks.

ARENDATAVA OBJEKTI KIRJELDUS

Arendatava objekti planeeritavad kulud

Koigi mõisa aednikumaja rekonstrueeritakse külastuskeskuseks Koigi mõisa aia külalistele. Hoone kasulik pind on kokku ca 125m². Keskus hakkab täitma piirkonna külastuskeskuse ja turismiteenuse osutamiseks vajaliku koordinaatori funktsioone.

Hoones saavad pinna turismiteenuse osutamiseks vajalik adminisraator-vastuvõtja,

³¹ Iga arendatava objekti kohta täidetakse eraldi tabel

	<p>seminariruum-õppeklass ning müügipunkt, kus külastajatel on võimalik soetada erinevaid laste ning õpitubades osalenud inimeste poolt valmistatud suveniire, aednikul ülejäävaid taimi ja maitseaineid, gurmee teesegusid.</p> <p>Aia kujundus, kui osa Koigi mõisa kultuuripärandist, kajastab mitut sajandit. Aia ja külastuskeskuse baasil viiakse läbi erinevate sajandite taimi kajastavaid ja taimede tundmaõppimiseks turistidele temaatilisi aiapäevi, kaasa arvatud koolidele ja ekskursioonidele.</p> <p>Samuti saab külastuskeskuse baasil korraldada teenusena ajalooliste- ja kultuuripärandina aeda kasvama pandud taimede tundmise viktoriine ja võistlusi.</p> <p>Atraktiivsust külastuskeskusele tahame lisada aiapiknike korraldamisega, samuti pärimuslike käsitööpäevade, floristika ja tervisepäevade korraldamisega.</p> <p>Koigi mõisa teiste hoonetega kompleksis on võimalik pakkuda mõisa sümbolika ja piirkonda tutvustavaid iseloomulikke töötubasid ja suveniire, mõisa muuseumitoas saab pakkuda teenust tutvumiseks kohaliku ajaloo pärandiga. Võrgustikku tahame kaasata haruldaste eksponaatidega Pärnuse eramuuseumi ja teisi Järvamaa mõisaid.</p> <p>Mõisakompleksi ja mõisa ühendamine turismiteenuse pakkumiseks suurendab ajalooliste hoonete kasutusvõimalusi ja kultuuripärandi paremat eksponeerimist.</p>
<p>Arendatava objekti sotsiaal-majandusliku mõju ulatus</p>	<p>Meie eelis turistide saabumiseks on Tallinn-Tartu-Luhamaa maantee lähedus ja üksikuristide liikumise võimalus liinibussidega.</p> <p>Täiendav töökoht tekib külastuskeskuse perenaisele seoses külastuskeskuses pakutavate teenustega. Lisandub töökoormuse kasv ja töökoht aednikule.</p> <p>Koostatakse piirkonda iseloomustavad atraktiivsed, mõisast lähtuvad turismipaketid, mis aktiveerivad ümbruskonnas tööhõivet.</p> <p>Lisanduvad objekti toimimisega seoses kaudsed töökohad (köögivilja- ja taimekasvatajad, piirkonnas peatuvate turismiasutuste teenindusega tegelejad, lähipiirkonda objektidele giidid, piknikukorvi teenus kohaliku toidu pakkumiseks – kasusaajaid 10).</p>
<p>Eeldatav tegevustes osalejate ring</p>	<p>Koigi vald ja lähiümbruse turismi ning kohalike toodete-teenuste pakkujad</p>
<p>Eeldatavad väljundid ja oodatav tulemus³²</p>	<p>Maja on valmis ning sisustatud</p> <p>Eesmärgiks, et aednikumajas saaks läbi viia ajaloo- ja pärandkultuuri, haridusalaseid, aianduse, floristika ja kokandusega seotud tegevusi. Aednikumaja oleks osa mõisa aiast, keskuseks nii turismi kui huvitöö osas. Aednikumajas peaks arvestama võimalusega, et seda saab kasutada eelkõige kevad-suvisel ajal õuesõppe klassina. Triiphoone osas näha ette triiphoone taastamine ja mõisa aia projekti alusel uute pergolate rajamine.</p> <p>Mõisa aed meelitab ligi ja tõmbab maanteelt (suureks eeliseks Tallinn- Tartu-Luhamaa põhimaantee lähedus 300m) aiandushuvilisi külastajaid, nad saavad uusi teadmisi ja visuaalse ülevaate taimedest looduskeskkonnas ja samuti lisainfot virtuaalselt (QR koodiga avatav kataloog) ning info võimalusest kodus hiljem vaadelda kaamerast taimede kasvamise pilti läbi aastaaja.</p> <p>Külastajatena ootame ka väliskülastajaid, kes tunnevad huvi erinevate sajandite taimede vastu.</p>

³² Näiteks maja on valmis, piirkonna ettevõtjate tulu on kasvanud, lisandunud on uusi töökohti (sh lisandväärtusega töökohti) jne.

	<p>Koigi mõisa erinevate sajandite aed pakub erilist huvi loodusainete õpetajatele ja aednikele.</p> <p>Mõisast ja aiakompleksist kujuneb puhkeala, kus saab puhata, saab teadmisi ja kaasa osta huvitavaid taimi. Koostöövõrgustikuna kaasatakse teisi Järvamaa ja lähipiirkonna mõisaid ning teisi teemaga haakuvaid atraktsioone. Tulukust oodatakse piletimüügist ja õpitubade läbiviimisest.</p> <p>Mõisakontserdid, umbrohufestival ja moosilaat- need on tänased mõisasündmused, lisaks kavandatakse mõisa teemapäevi, 2016. a sündmuseks planeeritakse eksponeerida mõisa aeda läbi sajandite.</p> <p>Hetkel külastab mõisa ja sellega seotud sündmusi aastas 2500 inimest, pärast projekti elluviimist tõuseb külastajate arv 5000 inimeseni aastas.</p> <p>Võimalik tellida teenusena piirkonna koostöövõrgustikust teemapäevi ja piknikukorvi teenust kohaliku toidu näol.</p>
<p>Valmisolek tegevuste elluviimiseks³³</p>	<ul style="list-style-type: none"> • Olemas on muinsuskaitse eritingimused ning ehituseks vajalikud tööprojektid. Aia projektlahenduses nähakse ette nelja ajastu taimekollektiooni ja kujundust (visuaalne pilt teksti lõpus). Aednikumaja projekt näeb ette seminariruumi, õppeköögi, kasvuhoonete ja välisterassi rajamise. • Valmisolek omafinantseeringuks ja võimekus laenu võtmiseks on olemas. • Jätkub mõisa renoveerimine. Kavandatakse Koigi mõisa kohandamine esindusüritusteks, pidades sealjuures silmas mõisakooli jätkusuutliku majandamise printsiipi. • Lülitatakse piirkonna mõisad ja mõisapargid erinevatesse reisipakettidesse, restaureeritud kammersaaliga lülitatakse kontsertide sarjadega. • Mõisa planeeritakse lisaks kooli ajaloo ka valla ajaloo ja kultuuripärandi eksponeerimist. Lisandväärtust piirkonna külastamiseks annab unikaalse Päinurme eramuuseumi lähedus reisisihtkohana • Kooskõlas arhitektuuripärandi säilitamise ja muinsuskaitsealaste põhimõtetega kavandatakse objektide atraktiivust ja külastatavust toetavate objektide ning rajatiste renoveerimist ja rajamist.

Koigi mõisa aia PLAAN (projekt)

³³ Kas eeltöid on tehtud, tasuvusanalüüs, kuivõrd vallad ja/või linnad on ise valmis panustama jne.

INFORMATSIOON ARENDATAVA OBJEKTI KOHTA

ARENDATAV OBJEKT³⁴

Türi valla Kahala – Võhma kergliiklustee rajamine

Tegevus: keskuste ja tagamaa vaheliste ühenduste, sealhulgas ühistransport ning jalg- ja jalgrattatee, arendamine

Järvamaa arengu eesmärk: Heade ühenduste, kaasaegse infrastruktuuri ja puhta loodusega ning säästlikkust väärtustav maakond.

Strateegiline eesmärk Järvamaa arengustrateegiast: jalg- ja jalgrattateede võrgustiku edasiarendamine

Tegevus Järvamaa arenguleppest: Jalg- ja jalgrattatee võrgustiku laiendamine

<http://jarva.maavalitsus.ee/documents/119569/0/Jarvamaaarengustrateegia16032015.pdf/9344e931-dc56-4944-a137-e7b9d409e4a9>

Riiklik transpordi arengukava 2014-2020 toob ühe suurema arenguvajadusena välja vajaduse vähendada linnades autokasutuse osakaalu, parandades kõndimise, rattaga sõitmise ja ühistranspordi kasutamise võimalusi, muuhulgas läbi erinevate liikumisviiside parema ühendamise. Samuti on arengukavas märgitud, et linnade liikuvuse planeerimine lähtub eelkõige parema elukeskkonna kujundamisest. Läbi mugava ja nutika liikumiskeskonna tagamise ja läbi kompaktse planeerimise ja säästvate liikumisviiside eelistamise peab kasvama inimeste osa, kes saavad tööle kõndida või rattaga sõita ja ka kasutada seda võimalust. On tehtud eeldus, et tööle käimise viis kirjeldab ka üldisemalt liikumisviiside valikut.

Türi valla arengukavas 3.3.3 Eesmärgid ja tegevussuunad 2015-2018

1. Järjepidevalt parendatud infrastruktuuri(vesi, kanalisatsioon, teed, tänavad, sadeveed, kergliiklusteed, kõnniteed, tänavavalgustus, internetiühendus jms)

<https://www.riigiteataja.ee/akt/406092014001>

Türi valla Kahala ja Viljandimaa Võhma linna vahelise kergliiklustee rajamine parandab oluliselt Kahala küla elanike võimalust teenuste tarbimiseks lähimas keskses.

Uue maakonnaplaneeringu koostamise käigus on kavandatud jalg- ja jalgrattateed lähtuvalt selle olulisusest maakonna arengu tagamisel jagatud kolme järku. I järgu ehk kõige kõrge järgu moodustavad jalg- ja jalgrattateed, mille rajamisel on otsene mõju töökohtade ja teenuste kättesaadavusele (sh ohutuse seisukohalt), arvestab inimeste liikumissuundi ning ühendab tagamaid teeninduskeskustega ning toime- ja tugi-toimepiirkonnakeskusega. Lõigud on enamjaolt kuni 4 km pikad, mis on optimaalne pikkus igapäevaseks läbimiseks. I järgu jalg- ja jalgrattateeks on planeeritud ka Kahala-Võhma kergliiklustee.

<http://jarva.maavalitsus.ee/et/koostatav-maakonnaplaneering>

ARENDATAVA OBJEKTI KIRJELDUS

Arendatava objekti planeeritavad kulud	<ol style="list-style-type: none"> 1. Tööprojekti koostamine 2. Kahala- Võhma kergliiklustee ehitamine
Arendatava objekti sotsiaal-	Kahala küla ja küla lähima tõmbekeskuse Võhma parem ja ohutum ühendus. Võhma linna arengukavast tulenevalt on linn omalt poolt valmis rajama kergliiklustee Võhma

³⁴ Iga arendatava objekti kohta täidetakse eraldi tabel

majandusliku mõju ulatus	keskusest linna piirini. Küla elanike parem ühendustee Võhmas asuvate töökohtadeni ja õpilastele kooli ning huvitegevuse kättesaadavus. Kahala küla elanike parem ligipääsetavus lähima tõmbekeskuse Võhma teenustele kaubandus- ja teenindusasutustes, töökohtadele, lasteaia ja arstiabi teenustele ning surnuaiale. Kahala külas elab 01.01.2015 seisuga 124 inimest. Koos Kahala küla tagamaaga ulatub kasusaajate arv 200 inimeseni.
Eeldatav tegevustes osalejate ring	Türi vald töö tellijana , koostööpartner Võhma linn.
Eeldatavad väljundid ja oodatav tulemus³⁵	Likvideeritud on kitsaskoht lähima tõmbekeskuse Võhma ja Kahala küla ligipääsetavusel. Küla elanikud pääsevad ohutumalt ligi tõmbekeskuses asuvatele töökohtadele ja teenustele. <i>Statistiline vajadus/ Tegevuse väljundindikaator: Vajadus on kogu Järvamaal turvalisust rajada turvalist liikumist võimaldavaid jalg- ja jalgrattateid.</i>
Valmisolek tegevuste elluviimiseks³⁶	Kergliiklustee rajamine on kajastatud Türi valla arengukavas aastateks 2015-2018. Vastavalt eelarvestrateegiale on Türi vald valmis rahastama investeeringut 15% ulatuses investeeringu kogumaksumusest. Tehtud on investeeringu eelkalkulatsioon. Võhmaga on läbi räägitud ja nad on valmis koheselt alustama kergliiklustee edasiehitamist alates Võhma linna piirist kuni kesklinnani. Seejärel suureneb kasusaajate hulk oluliselt, kuna kergliiklustee piirkonda jääb elamurajoon ja koolihoone.

³⁵ Näiteks maja on valmis, piirkonna ettevõtjate tulu on kasvanud, lisandunud on uusi töökohti (sh lisandväärtusega töökohti) jne.

³⁶ Kas eeltöid on tehtud, tasuvusanalüüs, kuivõrd vallad ja/või linnad on ise valmis panustama jne.

INFORMATSIOON ARENDATAVA OBJEKTI KOHTA

ARENDATAV OBJEKT³⁷

Paide Masinatehase inkubaator

Tegevus: inkubatsiooni- ja tootearendusvõimaluste väljaarendamine

Järvamaa arengu eesmärk: Mitmekesise majandusstruktuuriga, ettevõtjasõbralik ja tasuvaid töökohti pakkuv Kesk-Eesti maakond

Strateegiline eesmärk Järvamaa arengustrateegiast: ettevõtete suurem võrgustumine ja omavaheline ühistegevus

Tegevus Järvamaa arenguleppest: Maakonna ettevõtlust toetava fondi ja mentorite andmebaasi loomine ning inkubaatori rajamise vajaduse välja selgitamine ja arendamine

<http://jarva.maavalitsus.ee/documents/119569/0/Jarvamaaarengustrateegia16032015.pdf/9344e931-dc56-4944-a137-e7b9d409e4a9>

Eesti ettevõtluse kasvustrateegia 2014-2020 kohaselt omab Eesti majanduse arendamisel enim kasvupotentsiaali info- ja kommunikatsioonitehnoloogia (IKT) arendamine horisontaalselt läbi teiste sektorite. Oluline on koostöövõrgustike arendamine (sh rahvusvaheliselt), muuhulgas tuleb rohkem panustada ettevõtete tehnoloogilise teadlikkuse ning teadus- ja arendustööde tulemuste rakendamisvõimekuse tõstmisse.

Inkubaator on organisatsioon, mis süstematiseerib uute edukate ettevõtete loomise protsessi.

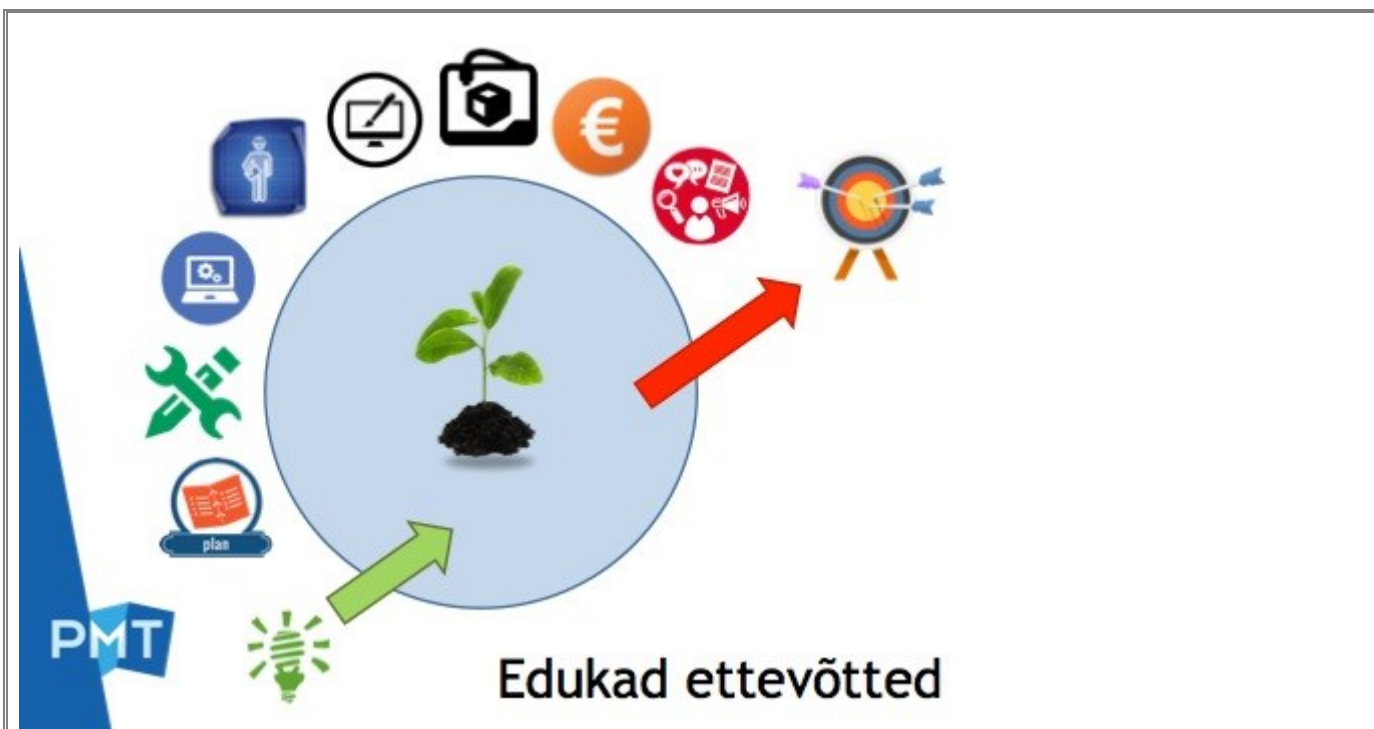
Järvamaal on metallitööstuse ning erinevate masinate ja seadmete tootmise traditsioon tugev, samuti on sektor ekspordimahukas (2009. aasta andmetel 14 Järvamaa ettevõtetel müügitulu kokku ca 100 miljonit €, millest ekspordimaht ca 40 milj €). Metallitööstuse ning masinate tootmise inkubaatori loomine on Järvamaal vajalik. Inkubaatori tegevuse eesmärkideks on uute innovaatiliste ettevõtete tekke, elujõulisuse ja jätkusuutlikkuse tagamine; suurt lisandväärtust nõudvate töökohtade loomine.

Selleks, et olla edukas innovatiivsete toodete arendaja, tootja ja müüja on vaja: lennukat mõtet ja teadmisi, pühendumust selle välja arendamisel, kompetentse tootearenduses, oskusi tootmisel, oskusi toodete müügis, ja peale selle on vaja veel palju muud mida siinkohal ei ole lisatud.

PMT-l (Paide Masinatehas AS) on väga suur tootmispotentsiaal, millest tänasel päeval on liiga vähe hõivatud omatoodetega. Et tootmispotentsiaali efektiivselt kasutada, teostab PMT allhanget teistele peamiselt Soome, Rootsi ettevõtetele, valmistades töid projektipõhiselt. Konkurents selles valdkonnas on armutu, mis tihtipeale ei ole kasumlik. Et oma tooteid intensiivsemalt arendada, samas maailmatasemel tootmisvõimalust säilitada, on vaja kiirendada omatoodete arenduse ja turul püsimise oskusi lihvida, et olla edukas.

Ühte gruppi kuuluvate PMT, Meiren Engineeringu, Humuse spetsialistide baasil on võimalik luua keskus, mis igapäevaselt tegeleb süsteemselt tootearenduse, turunduse, koolituse jm tegevustega, kaasates parimad kompetentsid. Selleks oleks inkubaator parim ja õigeim tegutsemise vorm.

³⁷ Iga arendatava objekti kohta täidetakse eraldi tabel

Inkubaatori ülesanded/teenused:

Kompetentsete töötajate poolt potentsiaalsete ideede välja sõelumine, ideede arendamise, tootmise ja turundamise võimaluste otsimine, vajadusel finantseerimise võimaluste otsimine.

Toodete konkurentsivõime tõstmine.

Koolitused

Inkubatsiooni protsess kestab ideest kuni prototüüpide valmistamiseni + turundus + sobilik ärimudel. Ehk väljund on edukas ettevõtte!

PMT-l ja Meirenil oleks algatuseks pakkuda 5 tõsist projekti, mis haakuks inkubaatori tegevusega. Meirenil on sõlmitud rahvusvaheline koostöö memorandum tehnoloogiate ekspordiks.

Kulud arendustele korvab tööde tellija.

Inkubaator kui selline peab olema magnet, ligi tõmbama nii rauas kui tarkvaras. Ehk olema motiveeriv erivaldkondade tippspetsialistidele, kes on kvaliteedi tootjad homsesse ja teevad seda pühendumisega. Lisaks peab inkubaatori hoone ligi tõmbama potentsiaalseid inimesi, kes realiseerivad inkubaatori töötulemi praktikas. See on vahetu kontakt ettevõtja ja inkubaatori vahel, mille platvorm peab olema kõrgel tasandil ja millest kiirgub kogemus järgnevasse tegevustesse nii ajas kui ruumis.

ARENDAVATAVA OBJEKTI KIRJELDUS

Arendatava objekti planeeritavad kulud	Inkubaatori loomine Järvamaal. Inkubaatori hooneks ei sobi tava kontorihoone, mis ei anna eeldusi inkubaatorile omaste tegevuste realiseerimisel. Inkubaatori- ja tootearendusteenuste pakkumiseks vajaliku ehitise rajamine. Inkubaatori asukohaks oleks Tööstuse 7/PMT territoorium Paides. Lisaks uue hoone ehitusele soetatakse inkubatsiooniks vajalikud ühiskasutatavad seadmed ning tehakse vajalik inkubaatori infrastruktuuri arendus.
Arendatava objekti sotsiaal-majandusliku mõju	Paide linn, Järvamaa, Paremad, konkurentsivõimelised tooted-teenused üle maailma. Mõju haridusele: koostöö Järvamaa Kutsehariduskeskusega ning Järvamaa koolidega (praktikakohtade võimaldamine jms) Mõju maakonna kui ka Eesti ettevõtluskeskkonnale: maailma tippasemel

ulatus	tehnoloogiate väljatöötamine. Positiivne maakonna kui ka Eesti mainele Inkubaatori tegevuse eesmärkideks on: uute innovaatiliste ettevõtete tekke, elujõulisuse ja jätkusuutlikkuse tagamine; suurt lisandväärtust nõudvate töökohtade loomine
Eeldatav tegevustes osalejate ring	AS Paide Masinatehas Meiren Engineering OÜ Humus TTÜ IMMEC Järvamaa Kutsehariduskeskus
Eeldatavad väljundid ja oodatav tulemus³⁸	<p>Kutsuda ellu uusi ja võimalusel arendada olemasolevaid ettevõtteid, pakkuda välja koostöös ettevõtetega arendusprojekte, mille tulemusena saavutab ettevõtte suurema lisandväärtusega innovatiivsed tooted- teenused.</p> <p>„Tarkade“ töökohtade ellukutsumine.</p> <p>Prioriteet on IT sektori arendamine inkubaatoris. Selle integreerimine olemasolevate ettevõtete ja ellukutsutavate ettevõtete tegevuste-toodetega, et saavutada suuremat väärtust, konkurentsieelist ja jätkusuutlikust ettevõtetele. Tootearendus. Disain. Turundus. Tark tootmine. Terviklahendused väljaõppel, koolitusel. Inkubaatori väljundiks on ettevõtted, mis on konkurentsivõimelised nii välis-, kui ka siseturul. Kohaliku kogukonna arendamine, uute töökohtade loomine, koolilaste kaasamine õppe- ja arendusprotsessidesse, arenguvõimeliste noortele pakkuda võimalust teha tegusid maailmas - Järvamaalt.</p> <p>Inkubaator peaks suutma „toota“ arendada 10 aasta jooksul vähemalt 10 „tegijat“ ettevõtet, mis on edukad ja kus töötab kokku ca 100 inimest.</p> <p>Inkubandid ei ole alalised, vaid vahetuvad. Edukad start-upid ja kasvuettevõtted saavad inkubaatorist saadava esmase kogemuse ja kontaktide järel oma tegevust tulevikus ellu viia mujal, nõ inkubaatorist välja kasvada.</p> <p><i>Statistiline vajadus/ Tegevuse väljundindikaator:</i> <i>Järvamaa keskmine palk peab jõudma aastaks 2020 Eesti keskmisele taseme lähedale. 2014. a. IV kv. baastase 855 eurot, 2020. a. sihttase 1 114 eurot;</i> <i>Kasvama peab Järvamaal toodetud sisemajanduse koguprodukti osakaal Eesti sisemajanduse koguproduktis. Järvamaal toodetud sisemajanduse koguprodukti osakaal Eesti sisemajanduse koguproduktis tõuseb aastaks 2020 1,7%-ni; baastase 2013. a. 1,6%. Elaniku kohta SKP baastase 2013.a. seisuga on 9771 eurot, iga-aastane tõus 15%.</i> <i>Samuti on vajadus ettevõtlusaktiivsuse kasvaks: ettevõtlusaktiivsus kasvab; 2014. a. baastase on 95 ettevõtet 1000 elaniku kohta, 2020. a. sihttase on 122 ettevõtet 1000 elaniku kohta.</i></p>
Valmisolek tegevuste elluviimiseks³⁹	Tegevused on kaardistatud, esimesed kokkulepped sõlmitud. Praegu olemasolev PMT tootearendus, millest saaks mootor. Ettevõtjal valmisolek omafinantseeringuks.

³⁸ Näiteks maja on valmis, piirkonna ettevõtjate tulu on kasvanud, lisandunud on uusi töökohti (sh lisandväärtusega töökohti) jne.

³⁹ Kas eeltöid on tehtud, tasuvusanalüüs, kuivõrd vallad ja/või linnad on ise valmis panustama jne.